

SFC2021-program, der modtager støtte fra EFRU (målet om investeringer i beskæftigelse og vækst), ESF+, Samhørighedsfonden, FRO og EHFAF — artikel 21, stk. 3

CCI	2021DK16JTPR001
Titel på engelsk	Green Technologies and Skills for a Just Transition
Titel på nationalsproget/-sprogene	DA - Grønne teknologier og kompetencer til retfærdig omstilling
Version	3 2.0
Det første år	2021
Foregående år	2027
Støtteberettiget fra	1. jan. 2021
Støtteberettiget til	31. dec. 2029
Nummer på Kommissionens afgørelse	C(2024)5556
Dato for Kommissionens afgørelse	29. jul. 2024
Nummer på medlemsstatens ændringsafgørelse	
Dato for ikrafttrædelse af ændring i medlemsstat	
Ikkevæsentlig overførsel (artikel 24, stk. 5, i forordningen om fælles bestemmelser)	Nej
Rettelser af rent administrativ eller redaktionel art (artikel 24, stk. 6, i forordningen om fælles bestemmelser)	Nej
Godkendt af overvågningsudvalget	Ja
NUTS-regioner omfattet af programmet	DK032 - Syddjylland DK05 - Nordjylland DK050 - Nordjylland
Berørt(e) fond(e)	FRO
Program	☐ kun under målet om investeringer i beskæftigelse og vækst i regionerne i den yderste periferi

Indholdsfortegnelse

1. Programstrategi: vigtigste udfordringer og politiksvar	6
Tabel 1	14
2. Prioriteter	16
2.1. Prioriteter, undtagen teknisk bistand	16
2.1.1. Prioritet: 1. Grønne teknologier og kompetencer	16
2.1.1.1. Specifik målsætning: JSO8.1. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen (FRO).....	16
2.1.1.1.1. Interventioner fra fondene	16
De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen:	16
De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:	19
Aktioner til sikring af ligestilling, inklusion og ikkeforskelsbehandling – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iv), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen.....	19
Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. v), i forordningen om fælles bestemmelser.....	20
De interregionale, grænseoverskridende og tværnationale aktioner — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vi), i forordningen om fælles bestemmelser.....	20
Den påtænkte anvendelse af finansielle instrumenter — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vii), i forordningen om fælles bestemmelser.....	21
2.1.1.1.2. Indikatorer	21
Tabel 2: Outputindikatorer	21
Tabel 3: Resultatindikatorer	22
2.1.1.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype.....	23
Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde.....	24
Tabel 5: Dimension 2 – finansieringsform.....	24
Tabel 6: Dimension 3 – territorial gennemførelsesmekanisme og territorielt fokus.....	24
Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer.....	25
Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO	25
2.1.1. Prioritet: 1.2. STEP: Grønne teknologier og kompetencer.....	26
2.1.1.1. Specifik målsætning: JSO8.1. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen (FRO).....	26
2.1.1.1.1. Interventioner fra fondene	26
De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen:	26
De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:	29
Aktioner til sikring af ligestilling, inklusion og ikkeforskelsbehandling – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iv), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen.....	29
Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. v), i forordningen om fælles bestemmelser.....	30
De interregionale, grænseoverskridende og tværnationale aktioner — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vi), i forordningen om fælles bestemmelser.....	30
Den påtænkte anvendelse af finansielle instrumenter — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vii), i forordningen om fælles bestemmelser.....	30
2.1.1.1.2. Indikatorer	31
Tabel 2: Outputindikatorer	31
Tabel 3: Resultatindikatorer	32

2.1.1.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype.....	33
Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde.....	33
Tabel 5: Dimension 2 – finansieringsform.....	34
Tabel 6: Dimension 3 – territorial gennemførelsesmekanisme og territorielt fokus.....	34
Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer.....	35
Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO	35
2.2. Prioriteter vedrørende teknisk bistand.....	36
2.2.1. Prioritet for teknisk bistand, jf. artikel 36, stk. 4, i forordningen om fælles bestemmelser: 2. Teknisk bistand.....	36
2.2.1.1. Interventioner fra fondene	36
De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra e), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser	36
De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:	37
2.2.1.2. Indikatorer	37
Tabel 2: Outputindikatorer	37
2.2.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype.....	38
Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde.....	38
Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer.....	38
Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO	38
3. Finansieringsplan.....	39
3.1. Overførsler og bidrag (1).....	39
Tabel 15A: Bidrag til InvestEU* (opdeling efter år).....	39
Tabel 15B: Bidrag til InvestEU* (oversigt)	39
Begrundelse, under hensyntagen til, hvordan disse beløb bidrager til at nå de politiske mål, der er valgt i programmet i overensstemmelse med artikel 10, stk. 1, i InvestEU-forordningen.....	40
Tabel 16A: Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning (opdeling efter år)	40
Tabel 16B: Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning* (oversigt)	40
Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning – Begrundelse.....	40
Tabel 17A: Overførsler mellem EFRU, ESF+ og Samhørighedsfonden eller til en anden fond eller andre fonde* (opdeling efter år)	40
Tabel 17B: Overførsler mellem EFRU, ESF+ og Samhørighedsfonden eller til en anden fond eller andre fonde (oversigt).....	40
Overførsler mellem fonde under delt forvaltning, herunder mellem fonde under samhørighedspolitikken – Begrundelse.....	41
Tabel 21: Midler, der bidrager til opfyldelse af målene i artikel 21c, stk. 3, i forordning (EU) 2021/241	41
3.2. FRO: tildeling i programmet og overførsler (1).....	41
3.2.1. FRO-tildeling til programmet forud for overførsler pr. prioritet (hvis det er relevant) (2)....	41
Tabel 18: FRO-tildeling til programmet i overensstemmelse med artikel 3 i FRO-forordningen forud for overførsler	41
3.2.2. Overførsler til FRO som supplerende støtte (1) (hvis det er relevant)	42
Tabel 18A: Overførsler til FRO inden for programmet (opdeling efter år)	42
Tabel 18B: Overførsel af EFRU- og ESF+-midler til FRO inden for programmet	42
Tabel 18C: Overførsler til FRO fra et andet program/andre programmer (opdeling efter år)	42
Tabel 18D: Overførsel af EFRU- og ESF+-midler fra et andet program/andre programmer til FRO inden for programmet	43
Begrundelse for den supplerende overførsel fra EFRU og ESF+ baseret på de påtænkte interventionstyper	43
3.3. Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen.....	43
Tabel 19A: Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen, inden for programmet (opdeling efter år).....	43

Tabel 19B: Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen, til andre programmer (opdeling efter år)	43
3.4. Tilbageførsler (1)	44
Tabel 20A: Tilbageførsler (opdeling efter år)	44
Tabel 20B: Tilbageførsler* (oversigt)	44
3.5. Finansielle bevillinger pr. år	45
Tabel 10: Finansielle bevillinger pr. år	45
3.6. Samlet finansiell bevilling pr. fond og national medfinansiering	46
Tabel 11: Samlet finansiell bevilling pr. fond og national medfinansiering	46
4. Grundforudsætninger	47
5. Programmyndigheder	58
Tabel 13: Programmyndigheder	58
Fordelingen af refunderede beløb til teknisk bistand, jf. artikel 36, stk. 5, i forordningen om fælles bestemmelser, hvis der identificeres flere organer, som skal modtage betalinger fra Kommissionen	58
6. Partnerskab	59
7. Kommunikation og synlighed	61
8. Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger	63
Tabel 14: Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger	63
Tillæg 1: EU-bidrag baseret på enhedsomkostninger, faste beløb og faste takster	64
A. Sammendrag af de vigtigste elementer	64
B. Nærmere oplysninger efter operationstype	65
C. Beregning af standardsats for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster	65
1. Kilde til data, der anvendes til at beregne standardsatsen for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster (hvem har frembragt, indsamlet og registreret dataene, hvor lagres de, skæringsdatoer, validering mv.)	65
2. Redegør nærmere for, hvorfor den foreslåede metode og beregning baseret på artikel 94, stk. 2, i forordningen om fælles bestemmelser er relevant for den pågældende operationstype	65
3. Redegør nærmere for, hvordan beregningerne blev foretaget, navnlig med hensyn til eventuelle kvalitative eller kvantitative forudsætninger. Hvis det er relevant, bør statistisk dokumentation og benchmarks anvendes og, hvis der anmodes herom, forelægges i et format, som Kommissionen kan anvende	65
4. Forklar, hvordan det er blevet sikret, at kun de støtteberettigede udgifter er medtaget i beregningen af standardsatsen for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster.	65
5. Revisionsmyndighedens/-ernes vurdering af beregningsmetoden og beløbene og ordningerne til at sikre verificering, kvalitet, indsamling og lagring af data.	65
Tillæg 2: EU-bidrag baseret på finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger	67
A. Sammendrag af de vigtigste elementer	67
B. Nærmere oplysninger efter operationstype	68
Tillæg 3	69
Territorial plan for retfærdig omstilling - 2021DK16JTPR001.Territorialplan for retfærdig omstilling - Nordjylland og Sydjylland (3.0)	70
1. Oversigt over omstillingsprocessen og identificering af de mest negativt påvirkede områder i medlemsstaten	70
2. Vurdering af omstillingsudfordringer for hvert af de identificerede territorier	73
Område: Nordjylland og Sydjylland	73
2.1. Vurdering af de økonomiske, sociale og territoriale virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050	73
2.2. Udviklingsbehov og -målsætninger for 2030 med henblik på at opnå en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050	75
2.3. Sammenhæng med andre relevante nationale, regionale eller territoriale strategier og planer	77
2.4. Planlagte operationstyper	79
3. Forvaltningsmekanismer	84
4. Programspecifikke output- eller resultatindikatorer	86

Begrundelse for nødvendigheden af programspecifikke output- eller resultatindikatorer på grundlag af de planlagte operationstyper	86
Tabel 1. Outputindikatorer	87
Tabel 2. Resultatindikatorer	87
DOKUMENTER	89

1. Programstrategi: vigtigste udfordringer og politiksvar

Reference: Artikel 22, stk. 3, litra a), nr. i)-viii), og litra a), nr. x), og artikel 22, stk. 3, litra b), i forordning (EU) 2021/1060 ("forordningen om fælles bestemmelser")

Klimaudfordringen er en af vor tids største globale udfordringer. Vi har med Parisaftalen og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling fra 2015 nået global enighed om nødvendigheden af at ændre den kurs, som verden er på med store temperaturstigninger og uoprettelige skader til følge. Men globalt halter det med at omsætte aftalernes målsætninger til handling. Der er behov for forøget ambition og handling, hvis verden skal nå Parisaftalens 1,5 graders målsætning. Det skal ske inden for det kommende årti for at sikre en bæredygtig klode til fremtidige generationer.

Fonden for Retfærdig Omstilling kan med den specifikke målsætning om at "give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen" understøtte Danmark i at få reduceret de danske drivhusgasudledninger yderligere.

Nord- og Sydjylland er mest negativt påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050

På baggrund af analysen fremført i den danske territorialplan for Retfærdig Omstilling udpeges Nord- og Sydjylland som støtteberettigede landsdele for Fonden for Retfærdig Omstilling. Nordjylland med udgangspunkt i behovet for omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser, og Sydjylland med udgangspunkt i at afbøde konsekvenserne som følge af udfasning af produktion af fossile brændstoffer i blandt andet Nordsøen. Selvom Nord- og Sydjylland udpeges med udgangspunkt i to forskellige omstillingsudfordringer, vil alle fem operationstyper kunne medvirke til at afhjælpe de omstillingsudfordringer som hhv. Nord- og Sydjylland står overfor. På aktivitetsniveau følger nærværende program denne linje, derfor finder alle aktivitetstyperne anvendelse under alle operationstyperne.

Programmet indeholder således de 5 nedenstående operationer, som finder anvendelse i både Nord- og Sydjylland. Operationerne har til formål at give de udpegede landsdele mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 og derved bidrage til en retfærdig omstilling.

1. Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrårne
2. Teknologi- og forretningsudvikling inden for Power-to-X
3. Bedre vilkår for grøn omstilling i SMV'er.
4. Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse
5. Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Danmark skal være grønt foregangsland

Regeringen ønsker, at Danmark som grønt foregangsland tager lederskab for den globale klimaindsats og en retfærdig global omstilling til bæredygtige samfund til gavn for verdens befolkning. I den forbindelse indgik den danske regering og Folketingets partier (december 2019) aftale om en ny klimalov[1]. Aftalen er bindende og fastsætter, at Danmarks overordnede mål er at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030 relativt til udledningen i 1990. Derudover fastsætter aftalen et langsigtet mål om klimaneutralitet senest i 2050, med henblik på at begrænse den globale temperaturstigning til maksimalt

1,5 grader i år 2100. Dette er i tråd med den Europæiske Klimalov, der sætter krav om klimaneutralitet i 2050[2]. Den danske klimaindsats skal ske under hensyntagen til en række guidende principper – herunder bæredygtig erhvervsudvikling, konkurrencekraft og beskæftigelse.

Vejen mod indfrielse af målsætningen om 70 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i 2030 går ad to spor: Et implementeringsspor og et udviklingsspor. I implementeringssporet træffes beslutninger om kendte virkemidler, der kan levere reduktioner nu og her, mens der i udviklingssporet skal investeres i modningen af teknologier, som er nødvendige for at indfri den danske målsætning.

Det er især i forbindelse med udviklingen og modningen af nye og nødvendige teknologier, at Fonden for Retfærdig Omstilling kan spille en central rolle, da der vurderes at være behov for støtte. De tekniske reduktionspotentialer og køreplaner for udvikling af nye teknologier fremgår af regeringens klimaprogram 2021[3]. I regeringens klimaprogram er alle centrale grønne teknologier og løsninger analyseret, og det vurderes at teknologiernes potentiale er stort nok til at indfri 70 pct.-målet[4]. Klimaprogrammet peger på, at der i kraft af Danmarks forsknings- og erhvervsmæssige styrkepositioner er gode forudsætninger for at modne og skalere nye teknologier. Samtidigt, understreges det, at kommende implementeringsudfordringer ikke skal undervurderes. Hvis det skal lykkedes at gå fra potentiale til sparet CO₂e skal teknologierne op i skala og ned i pris.

Regeringen præsenterede i 2021 en Køreplan for et grønt Danmark[5] der skal sikre, at Danmark kan nå i mål i 2030. Af køreplanen fremgår det, at regeringen senest i 2025 vil have genbesøgt alle sektorer og truffet de nødvendige beslutninger for at indfri 70 pct.-målet. Køreplanen peger på, at der fortsat er et stort reduktionspotentiale fra teknologier som fangst af CO₂, elektrificering og energieffektivitet, som kan reducere udledninger med over 4 mio. ton CO₂e i 2030. Det tekniske reduktionspotentiale falder dog særligt efter 2025, fordi bl.a. CCS-anlæg tager flere år at etablere. Til gengæld er der mulighed for konvertering til PtX, gas og biobrændsler løbende frem mod 2030. Potentialet i industriktoren skal bl.a. høstes gennem teknologiudvikling, og det er her midler fra Fonden for Retfærdig Omstilling kan spille en væsentlig rolle, og accelerere udviklingen og modningen af de nødvendige grønne løsninger i tide.

For at sikre at målene indfries har den danske regering iværksat en række initiativer. Figur 1 i bilag 1 indeholder en oversigt over relevante initiativer, og deres målsætninger. De nationale initiativer er i tråd med og understøtter en række af de initiativer, der er iværksat på EU-niveau, herunder den Europæiske Grønne Pagt, Fit for 55, RePowerEU, jf. figur 2 i bilag 1.

Nye grønne innovative teknologier skal bane vejen for Danmarks 70 pct.-reduktionsmål i 2030

Grøn omstilling af danske virksomheder er et vigtigt element for at nå regeringens og EU's ambitiøse mål for reduktion af drivhusgasudledninger. Med en national målsætning om at reducere drivhusgasudledninger med 70 pct. frem mod 2030 er det nødvendigt, at flere virksomheder tager del i omstillingen, men også at der tænkes i helt nye løsninger, som kan komme danske virksomheder til gode, og som kan styrke danske virksomheders konkurrenceevne ved at blive eksporteret til et internationalt marked, der lig Danmark søger nye, innovative løsninger i den grønne omstilling.

I den nationale energi- og klimaplan for perioden 2021-2030 redegøres for Danmarks nuværende og fremtidige udvikling inden for bl.a. reduktion af drivhusgasudledninger, energieffektivitet og konkurrenceevne, hvor grøn energi fremhæves som en dansk erhvervsmæssig styrkeposition. Danmark har en ambitiøs klima- og energipolitik og har sat ambitiøse klimamål frem mod 2030, men der er også udfordringer. Danmarks forbrug krævede i 2018 indvinding af godt 23 tons naturressourcer pr. person, mens det tilsvarende EU-gennemsnit var 15 tons. Det giver Danmark en udfordring i at fremme ressourceeffektiviteten og omstille sig til en mere cirkulær økonomi. Udvinning og forarbejdning af naturressourcerne er både skyld i ca. halvdelen af de globale udledninger af drivhusgasser og over 90 pct. af det globale tab af biodiversitet. Danskerne har et højt forbrug, og i sidste ende bliver de ting, vi

forbruger, til affald. Hvert år genereres ca. 800 kg husholdningslignende affald pr. indbygger. Det giver Danmark en topplacering i Europa. Derfor er det afgørende, at vi sikrer både bæredygtigt forbrug og produktion for at nå klimamålene (jf. regeringens Handlingsplan for cirkulær økonomi 2020-2032). Situationen i Ukraine betyder samtidigt, at der i Europa er et behov for at gøre sig uafhængig af russisk gas. Med ”Danmark kan mere II”[6] er ambitionen, at Danmark hurtigst muligt kan gøre sig uafhængig af russisk gas. Ambitionen er, at al gas i Danmark skal være grønt i 2030, og at der fra 2035 ikke er boliger, der opvarmes med gas. Omstilling til grøn energi kræver ikke blot investeringer i grønne nøgleteknologier men også opkvalificering af personale[7], dels for at sikre, de nødvendige kompetencer til at kunne betjene de nye grønne løsninger, og dels for at sikre personer der i dag arbejder i CO₂- og energitunge industrier får de nødvendige kompetencer, så de ikke falder ud af arbejdsmarkedet.

Danmark har en bindende energispareforpligtelse over for EU i perioden fra 2021 til 2030. Fonden for Retfærdig Omstilling kan i Danmark bidrage til denne målsætning gennem støtte til udvikling af nye innovative og energieffektive løsninger og udbredelsen af en integreret energi- og klimateknologisk infrastruktur.

For at indfri den danske målsætning om 70 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i 2030, er der behov for at investere massivt i fremtidens grønne teknologier. Med klimaaftalen for energi og industri mv.[8], står Danmark foran en ambitiøs udbygning af grøn energi og udvikling af fremtidens grønne teknologier, der skal bidrage til, at drivhusgasudledningen kan mindskes i sektorer, hvor det i dag er svært eller ikke er muligt at nedbringe udledningerne. Aftalen indeholder bl.a. udvikling, udbygning og integrering af grønne teknologier i energisektoren og industrien. Denne aftale skal sammen med klimaaftalen for affald bidrage til at sikre en drivhusgasreduktion på 3,4 mio. ton CO₂e i 2030.

Grøn omstilling og øget energieffektivisering af erhvervslivets fossile produktion anses som afgørende for opnåelse af de danske klimamålsætninger, herunder målet om en klimaneutral økonomi senest i 2050. For at reducere udledningerne fra processer, der er ekstraordinært vanskelige eller omkostningstunge at eliminere (fx flytransport og cementproduktion), har Danmark etableret to centrale, tværgående udviklingsspor for hhv. fangst og lagring af CO₂ (CCS) samt fangst og anvendelse af CO₂ (CCU/PtX), samlet benævnt CCUS. For at CCUS skal kunne levere de ønskede reduktioner i udledningen af drivhusgasser, er det afgørende at have fokus på modningen af den samlede værdikæde for CCUS.

CCS tjener både til at reducere fossile udledninger og til at skabe negative udledninger, når teknologien anvendes på CO₂ fra biogent materiale. CCU/PtX kan bidrage med CO₂e-reduktioner i sektorer, der er ekstraordinært svære at omstille på anden vis, herunder tung land-, skibs- og lufttransport og visse industriprocesser (fx cementproduktion).

For at kunne realisere teknologiernes potentialer inden 2030, er der derfor behov for at investere massivt i teknologierne i dag. Med klimaaftalerne fra 2020 og regeringens grønne forskningsstrategi har regeringen sammen med et bredt udsnit af Folketingets partier for alvor sat skub i udviklingsspolet. Der er afsat 16 mia. kr. til modningen af CCS-teknologien, minimum 750 mio. kr. til PtX og 3,9 mia. kr. til grøn omstilling og energieffektivisering af industrien frem mod 2030. Særligt relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling er de politiske initiativer som vedrører kompetenceudvikling af arbejdsstyrken, samt nøgleteknologierne CCUS, PtX og pyrolyse. Disse områder er centrale i forhold til at afhjælpe de omstillingsudfordringer som Nord- og Syddanmark står overfor. Samtidigt sikres det, at der i 2050 produceres nok vedvarende energi til at kunne dække det samlede danske energiforbrug.

Beskæftigelsespotentialer og nye udfordringer forbundet med omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050

Analysen peger på, at investeringerne i den grønne omstilling i de kommende 10 år skaber behov for 290.000 ekstra årsværk i Danmark[9]. Det vurderes endvidere, at der i 2030 vil være op mod 10.000

beskæftigede med at etablere anlæg til nye grønne brændstoffer og CCS. Det vil for mere end halvdelen vedkommende dreje sig om faglært arbejdskraft og særligt smede og VVS'ere. Oven i skal lægges den permanente beskæftigelse, som disse nye industrier vil skabe. Ét er omfanget af arbejdskraftefterspørgslen, noget andet er, hvilke kvalifikationer der bliver brug for til at løse de mange opgaver, som investeringerne afstedkommer. Analyser peger i den forbindelse på, at der bliver brug for en bred vifte af kompetencer. Der bliver dog særlig brug for kompetencer, der i dag løftes af faglærte og ikke-faglærte. Medarbejderne i de to grupper udgør også i dag de største grupper på det danske arbejdsmarked med henholdsvis 28 pct. ikke-faglærte og 32 pct. faglærte. Disse to grupper vil være i særligt fokus som følge af den grønne omstilling. Konkret forventes investeringerne i den grønne omstilling at indebære et samlet behov for 100.000 årsværk fra ikke-faglærte og 130.000 årsværk fra faglærte medarbejdere i de kommende 10 år frem til 2030[10]. Fremskrivninger af behovet for kvalificeret arbejdskraft i forbindelse med den grønne omstilling peger på, at efterspørgslen vil være størst i 2028, hvor der vil være et ekstra behov for knap 14.000 ikke-faglærte og 19.000 faglærte alene som konsekvens af investeringerne i den grønne omstilling.

Men allerede nu melder virksomhederne i stigende grad om mangel på kvalificeret arbejdskraft, hvor mellem en fjerdedel og en tredjedel af virksomhederne oplever rekrutteringsudfordringer[11]. Derfor skal Fonden for Retfærdig Omstilling støtte akutte rekrutteringsbehov, som ikke kan løses i den nuværende arbejdsstyrke. I det omfang der ikke er mulighed for at finde de nødvendige kompetencer i den eksisterende arbejdsstyrke, er der potentiale i at omorganisere arbejdsopgaver gennem substitution og tilknytning af fx seniorer, ledige akademikere eller studerende på sidste del af deres uddannelse. Fonden for Retfærdig Omstilling skal derfor bl.a. bidrage til at styrke samarbejder, der kan være med til at understøtte opkvalificeringsforløb, skabe ny viden om kompetencebehov og skabe interesse for efterspurgte jobs til at understøtte omstillingsprocessen mod klimaneutralitet.

Konkrete tiltag mhp. at sikre den fornødne arbejdskraft til at imødekomme det øgede arbejdskraftbehov, som investeringerne der skal sikre den grønne omstilling, vil medføre, kan støttes med Fonden for Retfærdig Omstilling, fx målrettede opkvalificeringsindsatser for den eksisterende arbejdsstyrke med særlig fokus på systematisk opkvalificering og/eller omskoling af medarbejdere, herunder både faglærte og ufaglærte, men også efteruddannelse og opkvalificering – også på videregående niveau, til nye jobfunktioner og teknologier, eller tiltag med fokus styrkelse af ledelseskompeterencer med vækst-/omstillingsambitioner, fx via netværk, mentorordninger, efteruddannelse og chef-til-lejeordninger.

Fonden for Retfærdig Omstilling skal generelt understøtte indsatser der sikrer, at virksomhederne i Nord- og Sydjylland er i besiddelse af de fornødne kompetencer mhp. omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i senest 2050.

Regeringens strategi for fangst, transport og lagring af CO₂ (CCS) samt strategi for udvikling og fremme af brint og grønne brændstoffer (PtX)

En forudsætning for at opnå drivhusgasreduktioner fra CCUS, dvs. fra CCS og CCU/PtX, er etableringen af en sammenhængende værdikæde for fangst, transport og lagring eller anvendelse af CO₂. Fangstanlæg er afhængige af lagringskapacitet eller efterspørgsel til anvendelse. En lagringskapacitet har tilsvarende ingen værdi, hvis der ikke indfanges CO₂ til lagring. Tilsvarende skal der være en infrastruktur til at transportere CO₂, så der ikke opstår flaskehalse i værdikæden. Opbygningen af CCUS-værdikæden i Danmark er begyndt med lagringsdelen, da CO₂-lagre tager lang tid at etablere. Regeringen præsenterede en køreplan for CO₂-lagring i juni 2021, der er første del af regeringens CCS-strategi. Udspillet mandede ud i en principaftale om lagring af 30. juni 2021, der fastlagde de overordnede rammer for udvikling af CO₂-lagre i Danmark. Som en del af aftalen er aftalepartierne enige om, at der skal skabes et grundlag for sikker og miljømæssig forsvarlig lagring af CO₂ i undergrunden; at Danmark skal kunne importere/eksportere CO₂ til/fra udlandet, og der skal igangsættes flere undersøgelser af nye lagringslokaliteter i Danmark.

Såfremt CCUS skal spille den forventede betydelige rolle i indfrielsen af de nationale klimamål, er det nødvendigt at accelerere etableringen af den nødvendige infrastruktur, der indgår i værdikæden. Regeringens CCS-strategi er særlig relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling, idet strategien lægger op til at understøtte udviklingen af et grønt CCUS-erhvervsfyrtårn i Nordjylland. Målet er at realisere visionen fra Vækstteam Nordjylland om Nordjylland som foregangsregion for fremtidens grønne erhverv inden for CCUS bl.a. ved at styrke virksomhedernes muligheder for at indgå i test- og demonstrationsprojekter samt at etablere infrastruktur til fangst, lagring og anvendelse af CO₂ og kobling til brint, som kan udgøre fundamentet for et grønt erhvervseventyr i Nordjylland. Fonden for Retfærdig Omstilling kan således understøtte realiseringen af regeringens CCS-strategi og derved bidrage til at reducere de forbrændings- og procesudledninger, der ellers er ekstraordinært svære at gøre noget ved i energi- og industrisektoren. Konkret skal Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte den del af værdikæden, der vedrører indsatser, der arbejder med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses-, og organisatoriske barrierer og flaskehalse for etablering af en CCUS-infrastruktur i Danmark. Fonden for Retfærdig Omstilling kan fx medvirke til at sikre en accelereret indsats for etablering af CO₂-hubs i Nord- og Sydjylland – CO₂-hubs er knudepunkter og opsamlings- og transportcentraler i en infrastruktur for CCS og CCU/PtX.

Regeringen har endvidere lanceret et udspil til at kickstarte udviklingen af grønne brændstoffer med ”Strategi for Power-to-X”[12] (PtX-strategien), hvor regeringen opstiller fire pejlemærker, der skal fremme PtX i Danmark: 1) PtX skal kunne bidrage til opfyldelsen af Danmarks klimalov. 2) De regulatoriske rammer og infrastruktur skal være på plads, så Danmarks styrkepositioner kan udnyttes, og PtX på sigt kan agere på markedsvilkår. 3) Samspillet mellem PtX og energisystemet skal styrkes. 4) Danmark skal kunne eksportere Power-to-X-produkter og -teknologier.

PtX-strategien sigter mod at sætte skub i produktion og forbrug af grønne brændstoffer. Grønne brændstoffer forventes især efterspurgt til skibstransport, lastbiler, fly i visse industrisektorer samt til eksport. OECD peger i rapporten ”Innovation and Industrial Policies for Green Hydro” (2021) på, at Danmark, Tyskland og Østrig har særlige spidskompetencer inden for brintteknologi, hvorfor Danmark kan siges at have en konkurrencemæssig god position på området. PtX-strategien sigter efter at bygge 4 til 6 GW PtX-kapacitet i 2030[13], hvilket samtidig understøtter ambitionerne i den Europæiske Brintstrategi. PtX-strategien er særlig relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling, da PtX anses for at være en central teknologi i forhold til at arbejde de omstillingsudfordringer hhv. Nord- og Sydjylland står over for.

Med PtX-strategien peges på, at Sydjylland rummer særlige potentialer for hurtig omstilling og udvikling inden for løsninger på PtX området. Sydjylland særlige styrke på området skyldes bl.a. den geografiske placering i elnettet, gode infrastrukturelle forudsætninger med gasledninger fra vest til øst - og mod Tyskland - samt tilstedeværelsen af stærke grønne virksomheder. PtX-strategien peger endvidere på, at PtX vil have en styrkeposition i Nordjylland, der har lokale ambitioner både ift. CCS og CCU/PtX.

Konkret skal Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte PtX-teknologier, elektrolyse og løsninger på brintområdet. Fonden for Retfærdig Omstilling kan fx understøtte forsknings- og udviklingsprojekter med fokus på udvikling og demonstration af teknologier, der er nødvendige for at kunne viderebearbejde brint til ”X”-produkter. Samlet set vil Fonden for Retfærdig Omstilling bidrage markant til at understøtte realiseringen af regeringens CCS-strategi og PtX-strategi ved at medvirke til, at nedbringe CO₂-udslippet i de svært omstilbare industrier og til at etablere et konkurrencedygtigt dansk marked for grøn brint, CCUS- og PtX-løsninger. I den forbindelse, skal Fonden for Retfærdig Omstilling endvidere medvirke til at sikre de nødvendige kompetencer til at kunne betjene de nye grønne løsninger, med henblik på at sikre, at de personer, der i dag arbejder i CO₂- og energitunge industrier, får de nødvendige kompetencer, så de ikke falder ud af arbejdsmarkedet.

Herved målrettes midlerne i Fonden for Retfærdig Omstilling mod de omstillingsudfordringer som især Nordjylland og Sydjylland står overfor.

Omstilling til cirkulær økonomi

Omstilling til cirkulær økonomi er en nødvendighed for at nå de klimamål, som Danmark har forpligtet sig til. Samtidig har regeringen et mål om mindre affald, bedre udnyttelse af naturressourcerne samt mere og bedre genanvendelse. Affald skal i langt højere grad genanvendes, og vi skal generere mindre affald. I stedet skal naturressourcerne bruges bedre og genbruges til nye bæredygtige materialer og produkter. Det kan bl.a. ske gennem udvikling af en cirkulær, bæredygtig bioøkonomi, hvor biologisk materiale produceres bæredygtigt, forarbejdes gennem bl.a. bioraffinering og anvendes til en række formål med høj samfundsøkonomisk gevinst, herunder højværdiprodukter. Dette skal ske på en måde, der fremmer den cirkulære økonomi, ved bl.a. at sikre genbrug, genanvendelse samt recirkulering af næringsstoffer. Optimal anvendelse af biologiske affalds-, rest- og sidestrømme spiller en central rolle, da det kan medvirke til at mindske efterspørgslen efter nye, virgine biomasser og dermed reducere presset på naturressourcerne. De små og mellemstore virksomheder spiller en vigtig rolle i at bidrage til den fælles indsats for at løse klimaudfordringerne. Det gælder både udvikling af nye grønne produkter og services, men også når vi skal gentænke og tilpasse eksisterende produkter og services til cirkulær økonomi. Danmark har en innovativ tilgang til grøn omstilling, der skal bidrage til at bekæmpe miljø- og klimaforandringerne.

I en dansk kontekst er udviklingen af brun bioraffinering som fx pyrolyse et eksempel på en vigtig brik i at skabe en mere cirkulær og grøn økonomi, fordi det muliggør synergi med andre teknologier og en øget anvendelse af sidestrømme samt bedre udnyttelse af det eksisterende råvaregrundlag samtidig med, at det har et stort klimapotentiale. Pyrolyseolie og pyrolysegas kan erstatte fossil olie og derved fungere som input til produktionen af bæredygtigt brændstof til fx fly, mens biokullet kan binde CO₂ i jorden. Derved minimerer man udledningen af drivhusgasser i atmosfæren.

Nordjylland og Sydjylland har, jf. den danske territorialplan for retfærdig omstilling, stærke sektorer omkring energitung industri og fossile brændsler. For at indfri unionens 2030-mål og målet om en klimaneutral økonomi senest 2050 forventes det, at disse sektorer i hhv. Nordjylland og Sydjylland vil gennemgå en større omlægning med tab af arbejdspladser som konsekvens. For at bibeholde vækst og arbejdspladser i disse områder, kan der investeres i nye grønne teknologier, herunder pyrolyseteknologien. Midlerne fra Fonden for Retfærdig Omstilling skal konkret bidrage til forskning-, udviklings- og demonstrationsprojekter, herunder opskalering af anlæg til pyrolyse og biokul, så teknologien kan komme tættere på kommercialisering.

"Strategic Technologies for Europe Platform" (STEP)

Den grønne teknologiske udvikling er udfordret af et foranderligt geopolitisk landskab med inflation, høje renter, eftervirkningerne af Covid-19-krisen, Ruslands aggressionskrig i Ukraine og de efterfølgende udfordringer med forsyningskæden og høje energipriser. Dette udfordrer konkurrenceevnen i EU og i Danmark og har understreget vigtigheden af energisuverænitet og strategisk autonomi, hvilket udviklingen af de grønne nøgleteknologier netop bidrager til. Dette skaber også et usikkert investeringslandskab, som udfordrer omstillingen til en bæredygtig og klimaneutral økonomi. Når vi har elektrificeret det, der kan elektrificeres, har vi brug for de grønne nøgleteknologier, såsom PtX, CCUS og pyrolyse, for at komme i mål med omstillingen af de sværtomstillelige sektorer. Dette kræver, som beskrevet i territorialplanen, at vi investerer markant i disse vigtige men umodne teknologier.

For at imødekomme disse udfordringer, godkendte Europa-Parlamentet og Rådet den 29.02.2024 forordningen om oprettelse af "Strategic Technologies for Europe Platform" (STEP), som støtter udviklingen af fremstillingskapacitet og styrker forsyningskæder inden for bl.a. kritiske teknologier omkring rene teknologier og bioteknologi i EU samt bidrager til at håndtere mangel på arbejdskraft og kompetencer. Forordningen indeholder en række tiltag, herunder en justering i rammerne for Fonden for Retfærdig Omstilling, for at midlerne kan omprioriteres til at finansiere de kritiske teknologier som

beskrevet i STEP-forordningen. Blandt andet justeres rammerne, så en højere støtteprocent bliver mulig, ligesom store virksomheder vil kunne opnå støtte under visse betingelser. STEP-forordningen indeholder også en yderligere forskudsudbetaling til Danmark svarende til 30 pct. af programrammen. Forskuddet kan indregnes i fremdriften og tæller således med i de årlige finansielle fremdriftsmål kaldt N+3.

Danmark har ønsket at udnytte mulighederne i STEP-forordningen og foretage en programændring, der medvirker til at sikre, at Fonden for Retfærdig Omstilling på udvalgte områder kan bruges til at understøtte STEP-initiativet, og at den del af programmet, der ikke er udmøntet primo 2024, udmøntes under de nye rammer. Programændringen er foretaget ved at tilføje prioritet 1.2, der benytter STEP-forordningen til blandt andet at hæve støtteprocenten og udvide muligheder for at støtte store virksomheder under iagttagelse af EU's statsstøtteregele.

Danske SMV'er investerer markant mindre i forskning, udvikling og innovation, sammenlignet med store virksomheder [14]. Store virksomheder står for langt størstedelen af investeringerne i innovation, og de driver derfor i højere grad udviklingen og implementeringen af nye teknologier. Dermed bidrager store virksomheder i høj grad til at understøtte mulighederne for at øge produktiviteten og væksten, herunder også for SMV'er [15]. Indenfor de grønne nøgleteknologier, pyrolyse, og især indenfor PtX og CCUS er det i høj grad store virksomheder, der driver udviklingen. I Danmark er større virksomheder overrepræsenteret indenfor PtX-området sammenlignet med den generelle virksomhedssammensætning. En kortlægning af danske PtX-aktører viser, at 43 pct. af alle PtX-virksomheder har mere end 100 ansatte, hvilket indikerer, at det er ressourcerstærke virksomheder med viden og kapital, som står i spidsen for implementeringen af PtX i Danmark [16]. Ligeledes viser en kortlægning af CCUS-aktørerne i Danmark, at SMV-segmentet er underrepræsenteret, og at store virksomheder udgør omkring en tredjedel af CCUS-aktørerne [17].

SMV'er udgør 99 procent af alle danske virksomheder [18] og er derfor vigtige både som innovationsaktører og som underleverandører i værdikæden. Samtidig har SMV'er ikke samme investeringskapacitet som store virksomheder og har derfor brug for risikovillig kapital for at kunne bidrage til den grønne omstilling.

Både SMV'er og store virksomheder vil bidrage til udviklingen og implementeringen af disse kritiske teknologier, som skal bidrage til at styrke energisuverænitet og forsyningssikkerhed. Store virksomheder investerer i højere grad i innovation end SMV'er og forventes derfor at drive udviklingen og skaleringen af teknologierne. SMV'erne udgør en essentiel del af værdikæderne som underleverandører og producenter af delkomponenter, samt gennem udvikling, test og demonstration af teknologier i mindre skala.

SMV'er er stadig det primære fokus for Fonden for Retfærdig Omstilling, og både SMV'er og store virksomheder er afgørende for implementeringen af territorialplanen og overgangen til en klimaneutral økonomi.

Hvis det skal lykkes at nå de ambitiøse klimamål, og sikre at Danmark er et grønt foregangsland, er det nødvendigt at investere i kompetenceudvikling for at sikre, at virksomhederne har adgang til en arbejdsstyrke, der har de rette kompetencer til at understøtte omstillingen. Samtidig kræver det, at SMV'er og store virksomheder investerer i udvikling, skalering og implementering af de grønne nøgleteknologier. Dette vil også have afledte effekter for SMV'er, der som underleverandører i værdikæden drager fordel af teknologiudviklingen og opnår afledte konkurrencefordele. Den teknologiske udvikling er et afgørende element i alle operationstyperne i det danske nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling. Derfor vurderes det nødvendigt, at både SMV'er og store virksomheder kan modtage støtte under det danske nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling. Derudover er det med STEP-forordningen muligt at hæve EU-medfinansieringssatsen op til 100 pct. For at imødekomme udfordringerne med et usikkert investeringslandskab og for at understøtte udviklingen af disse umodne med nødvendige teknologier, vurderes det at være hensigtsmæssigt at anvende en støtteprocent på over 50 pct.

Programændringen for det danske nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling er således nu opdelt i tre prioriteter mod tidligere to. Prioritet 1 indeholder de midler, der er udmøntet i efteråret 2023 fra Fonden for Retfærdig Omstilling med en EU-medfinansieringssats på 50 pct. Prioritet 1.2 indeholder de resterende midler, der udmøntes til de samme operationstyper som prioritet 1 med fokus på at udvikle

og fremstille grønne nøgleteknologier indenfor STEP-sektorerne, men med en EU-medfinansieringssats på maksimalt 100 pct. og med muligheden for at støtte store virksomheder. Der er som følge heraf justeret i prioritet 1. Anvendelse af STEP-initiativet fremgår af prioritet 1.2. Prioritet 2 er uændret og indeholder de teknisk og administrative midler (TA-midler).

EU's makroregionale strategi for Østersøregionen

Inden for rammerne af EU's makroregionale strategi for Østersøregionen samarbejder Erhvervsstyrelsen med forvaltningsmyndigheder i andre lande og regioner for at finde løsninger til fælles udfordringer og identificere og implementere potentielle samarbejder. Samarbejdet sker primært i regi af netværket af forvaltningsmyndigheder, hvor der fx koordineres ansøgningsrunder. Netværket bruges også til at skabe synergi mellem programmerne i Østersøregionen og udveksle erfaringer om fælles udfordringer.

Fælles udfordringer er fx landdistriktsudvikling, demografiske forskydninger og klimatilpasning (særligt oversvømmelser). Samtidig er Østersøregionen et økonomisk økosystem præget af en høj grad af vækst, dynamik og innovation, såsom digitale teknologier, miljøteknologier og life science, der alle tre udgør danske styrkepositioner og er udpeget som områder for intelligent specialisering 2020-2023. Potentialet for samarbejde koncentrerer sig om forskning og udvikling, internationalisering af virksomheder, klimatilpasning og udvikling og anvendelse af energiteknologier.

FN's verdensmål

Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling er udarbejdet i overensstemmelse med regeringens handlingsplan for FN's verdensmål (juni 2021) og støtter op om handlingsplanens initiativer. Ifølge Eurostats opgørelse af EU-landenes fremskridt henimod verdensmålene fra 2021 er Danmark på rette vej for langt de fleste verdensmål, og i mange tilfælde bedre på vej end EU-gennemsnittet. Danmark skal dog gøre mere for især fire mål: kvalitetsuddannelse (4), bæredygtige byer og lokalsamfund (11), livet på land (15) og partnerskaber for handling (17). Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling bidrager primært til at forbedre udviklingen for mål 15. Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling investerer markant i at fremme cirkulær økonomi, hvilket forventes at have en positiv indvirkning på livet på land (mål 15) og særligt biodiversiteten.

1. Programstrategi: vigtigste udfordringer og politiksvar

Tabel 1

Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning	Specifik målsætning eller særlig prioritet*	Begrundelse (sammenfatning)
8. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen	JSO8.1. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen	Med Parisaftalen og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling fra 2015 er der nået global enighed om nødvendigheden af at ændre den kurs, som verden er på med store temperaturstigninger og uoprettelige skader til følge. Der er behov for markant forøget ambition og handling, hvis verden skal nå Parisaftalens 1,5 graders målsætning. Regeringen ønsker, at Danmark som grønt foregangsland tager lederskab for den globale klimaindsats og en retfærdig global omstilling til bæredygtige samfund til gavn for verdens befolkninger. Fonden for Retfærdig Omstilling kan med den specifikke målsætning om at "give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen" understøtte Danmark i at få knækket kurven for de danske drivhusgasudledninger. I Danmark udpeges Nordjylland og Sydjylland som støtteberettigede landsdele. Kommissionen har som landespecifik anbefaling identificeret et behov for investeringer i tiltag, der gør den regionale økonomi mere moderne og konkurrencedygtig gennem økonomisk diversificering og omskoling og aktiv inklusion af arbejdstagere og jobsøgende. Herudover er der som landespecifik anbefaling

Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning	Specifik målsætning eller særlig prioritet*	Begrundelse (sammenfatning)
		identificeret behov for at målrette investeringer mod den grønne og den digitale omstilling, navnlig ren og effektiv produktion og anvendelse af energi, bæredygtig transport samt forskning og innovation, støtte en integreret innovationsstrategi med et bredere investeringsgrundlag. Den landespecifikke henstilling fra 2022 handler om at styrke politikkerne vedrørende cirkulær økonomi og affaldshåndtering. Herudover henstilles det at mindske afhængigheden af fossile brændstoffer generelt; yderligere diversificere energiforsyningen og hjælpe med at dekarbonisere økonomien ved at fremskynde udbredelsen af vedvarende energi. I forbindelse med den grønne omstilling vil der være et øgede arbejdskraftbehov, et behov for at sikre at arbejdsstyrken, og et behov for at sikre at virksomhederne er i besiddelse af de fornødne kompetencer. Se uddybning af tabel 1 i bilag til afsnit 1.

* Særlige prioriteter i henhold til ESF+-forordningen

2. Prioriteter

Reference: Artikel 22, stk. 2, og artikel 22, stk. 3, litra c), i forordningen om fælles bestemmelser

2.1. Prioriteter, undtagen teknisk bistand

2.1.1. Prioritet: 1. Grønne teknologier og kompetencer

2.1.1.1. Specifik målsætning: JSO8.1. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen (FRO)

2.1.1.1.1. Interventioner fra fondene

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), iii), iv), v), vi) og vii), i forordningen om fælles bestemmelser

De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen:

Nærværende prioritet skal med afsæt i de relevante landespecifikke henstillinger fremsat af EU-Kommissionen i 2020-2022, og på baggrund af analysen fremført i territorialplanen for Retfærdig Omstilling medvirke til, at afhjælpe de omstillingsudfordringer som hhv. Nord- og Sydjylland står overfor.

Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne

Midlerne under nærværende indsats skal anvendes til opfølgningen på anbefalingerne fra de regionale vækstteams i hhv. Nord- og Sydjylland til fremme af lokale erhvervsfyrtårne.

Nordjyllands ambition er at fange, genbruge eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint. Sydjylland ønsker at udbygge landsdelens eksisterende styrkepositioner inden for grøn energi med det formål at udvikle, teste og demonstrere fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder ift. PtX og integrerede energisystemer. Midler fra fonden ønskes anvendt til at støtte til indsatserne for fangst m.v. af CO₂ samt i relation til og forskning, udvikling og viden inden for sektorkobling af grønne løsninger. Støtte kan også gives til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet, men som har behov for nye kompetencer for at kunne udvikle, installere, etablere, drive og servicere de nye grønne løsninger. Operationen ønskes støttet med 100 mio. kr. Indsatsen skal koordineres med indsatsen ift. regionale erhvervsfyrtårne i Regionalfonden og Socialfonden Plus.

Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse

I en dansk kontekst er udviklingen af brun bioraffinering som fx pyrolyse og produktion af biokul et eksempel på en vigtig brik i at skabe en mere cirkulær og grøn økonomi, da det muliggør synergi mellem teknologier og en øget anvendelse af sidestrømme samt bedre udnyttelse af det eksisterende råvaregrundlag samtidig med, at det har et stort klimapotentiale.

Midler fra fonden ønskes anvendt til tilskud til forskning-, udviklings- og demonstrationsprojekter, herunder opskalering af anlæg til bioraffinering. Der kan endvidere bl.a. kunne ydes støtte til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb og efteruddannelse. Operationen ønskes støttet med 37,6 mio. kr.

Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Med henblik på at understøtte etablering af en CCUS-infrastruktur, ønskes midler fra fonden anvendt til bl.a. acceleration af indsatsen for etablering af CO₂-hubs i Nord- og Syddjylland.

Fonden vil hovedsageligt understøtte forsknings- og innovationsaktiviteter, og støtter dermed den del af værdikæden der vedrører indsatser, der arbejder med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses-, og organisatoriske barrierer og flaskehalse for etablering af en CCUS-infrastruktur i Danmark. Der kan endvidere ydes tilskud til bl.a. kurser og rådgivning, der skal sætte ledelsen i stand til at arbejde strategisk med kompetenceudvikling samt forberede og understøtte medarbejdere og ledelse i arbejdet med udvikling af en dansk CO₂-infrastruktur. Operationen ønskes støttet med ~~108,7~~116,3 mio. kr.

For alle operation er der begrænsninger relateret til støtte, der ydes til store virksomheder og ETS-virksomheder, jf. tabel 1 i bilag 2.4.

Mulige aktivitetstyper

Tilskud til aktiviteter i regi af Fonden for Retfærdig Omstilling ydes i overensstemmelse med FORORDNING (EU) 2021/1056, artikel 8 litra a), c), d), j) og k). Fonden vil jf. artikel 9, litra d) ikke kunne yde støtte til investeringer i forbindelse med produktion, forarbejdning, transport, distribution, lagring eller forbrænding af fossilt brændsel. Store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem kan ikke opnå støtte til produktive investeringer, herunder investeringsstøtte mhp at reducere drivhusgasemissioner fra ETS[1] aktiviteter eller støtte til test og demonstration i industriel skala.

Operationerne er vurderet forenelige med DNSH-principperne og der er ikke identificeret særlige udfordringer i forhold til miljøet. Alle projektansøgninger skal overholde gældende EU og dansk lovgivning og skal i projektansøgninger redegøre for de miljømæssige og klimamæssige konsekvenser ved projektets udførelse, når relevant.

Under alle fem operationer kan der bl.a. arbejdes med følgende aktiviteter:

Rådgivning

Tilskud til virksomheders indkøb af rådgivning. Rådgivningen skal hjælpe virksomhederne med at identificere forretningsmæssige potentialer og konkrete værktøjer i forbindelse med fx udbudsprocesser for at sikre, at SMV'erne inddrages i at levere produkter og services til demonstrationsprojekter inden for

fangst, anvendelse og lagring af CO2 og PtX. Rådgivningen skal endvidere understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller, og hjælpe virksomhederne med at vurdere, hvordan deres løsninger lever op til gældende reguleringer.

Virksomheder kan desuden få rådgivning om brug af konkrete værktøjer, der kan dokumentere og bidrage til virksomhedens grønne omstilling, fx brug af standarder, mærker og beregning af klimaaftryk.

Investeringsstøtte

Tilskud til anlægsinvesteringer, indkøb af udstyr, teknologi, certificeringer mv. Direkte tilskud til virksomheders indkøb af konkret teknologi - fx automatiseringsløsninger, software, grønne løsninger, maskiner mv. Der kan også gives støtte til certificering, knowhow, patenter mv.

Forskning og udvikling: Tilskud til forsknings- og innovationsaktiviteter

Støtte til forskning- og udviklingsaktiviteter, herunder projekter der fx undersøger og udvikler mere omfattende processer og komponenter, som er relateret til produktion af fremtidens nøgleteknologier.

Forprojekter: Feasibility studies, proof-of-principle

Tilskud til foranalyser, fx geologiske undersøgelser, miljøkonsekvensvurderinger, samt sikkerhedsvurderinger til at definere acceptable sikkerhedsniveauer.

Kompetenceudvikling

Kompetenceudvikling af medarbejdere i samarbejde med andre virksomheder inden for udvalgte områder, som bidrager til at realisere virksomhedens potentiale, såsom lavemissionsøkonomi, ressourcegenanvendelse, klimatilpasning, automatisering/digitalisering og internationalisering.

Systematisk opkvalificering og/eller omskoling af medarbejdere, herunder både faglærte og ufaglærte, men også efteruddannelse og opkvalificering – også på videregående niveau, til nye jobfunktioner og teknologier, fx i forbindelse med større, strategiske grønne eller digitale omstillingsprocesser eller nye fokusområder, via identifikation af kompetencebehov, kompetencerådgivningsforløb eller kompetencevurdering af uddannelsesforløb, fx i regi af uddannelsesinstitutioner og centre, klynger og brancheorganisationer mv.

[Tilskud kan også gives til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet eller er ledige, og som har behov for nye kompetencer for at kunne udvikle, installere, etablere, drive og servicere de nye grønne løsninger.](#)

Ledelse

Tilskud til styrkelse af ledelseskompetencer i SMV'er med vækst-/omstillingsambitioner, fx via netværk, mentorordninger, efteruddannelse og chef-til-lejeordninger.

Kompetencetilførsel

Tilknytning af personer, fx ledige med kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, til konkrete udviklingsopgaver i private virksomheder, herunder facilitering, modning og netværk af virksomheder og højtuddannede i forbindelse med matchning, der fx kan bibringe virksomheden grønne og digitale kompetencer.

De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:

Målgruppen er både små, mellemstore og store virksomheder og iværksættere eller andre relevante aktører, fx videninstitutioner, klynger, erhvervshuse, kommuner m.v.

Virksomhederne kan både være operatør (ansøger) eller deltager i et partnerskab. Virksomheder kan søge direkte, i partnerskaber eller fx i konsortier af virksomheder og videninstitutioner.

Store virksomheder kan medvirke i udvikling- og forskningsaktiviteter, i én til én-samarbejder, medvirke i bredere samarbejder og styrke økosystemet omkring de deltagende SMV'er. De store virksomheder kan enten indgå som økonomisk partner i projektet, være operatør eller indkøbes som eksterne leverandører. Store virksomheder indgår i projekter under hensyntagen til statsstøttere reglerne.

Store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, kan ikke opnå støtte til produktive investeringer/investeringsstøtte.

Virksomheder fra primærsektoren kan deltage i projekter, hvis projektet involverer samarbejde mellem disse virksomheder og virksomheder fra andre sektorer. Primærsektoren kan ikke være fokus for indsatsen/eneste målgruppe for indsatserne.

Aktioner til sikring af ligestilling, inklusion og ikkeforskelsbehandling – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iv), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen

Der er ikke identificeret særlige udfordringer for ligestilling, inklusion og forskelsbehandling for prioriteten. Projekter skal overholde gældende ret, jf. de horisontale grundforudsætninger. Ansøger skal i ansøgningen om midler redegøre for overholdelse af de horisontale principper. Projektansøgninger

behandles af forvaltningsmyndigheden efter en tjekliste, hvor det bl.a. kontrolleres, om projektets aktiviteter overholder principper om ligebehandling. Den danske lovgivning, der udmønter programmet vil fastsætte betingelserne for at modtage støtte. Ansøgninger skal sendes til de relevante myndigheder, der er indgang til fondene. Erhvervsstyrelsens hjemmesider overholder de gældende danske regler om tilgængelighed for handicappede.

Ikke-diskrimination og tilgængelighed for personer med handicap er et generelt princip i det danske samfund. Der er danske retsregler om forskelsbehandling og tilgængelighed, som projekterne skal overholde, jf. de horisontale grundforudsætninger. Jf. dansk lov er der et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af køn. Bestemmelserne i dansk lovgivning vurderes at være tilstrækkelige til at sikre ligebehandling. Derfor vurderes det ikke at være relevant at opstille yderligere bestemmelser herom i programmet eller særlige monitorerings- eller evalueringstiltag, som går videre end kravene i Europa-Kommissionens evalueringsguide.

Offentlige myndigheder skal derudover overholde FN's handicapkonvention. Ingen ansøger vil på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicaps, alder eller seksuel orientering blive forhindret i at ansøge om og opnå støtte under Fonden for Retfærdig Omstilling. Programmets kompetencefremmende interventioner, jf. tabel 4 omfatter interventioner til at imødegå et kønsopdelt arbejdsmarked. Ligeledes vurderes interventioner i relation til forskning og udvikling at kunne imødegå et kønsopdelt arbejdsmarked. Derfor er programmets budget for disse indsatser klassificeret som, "kønsmainstreaming" i tabel 8. Øvrige interventioner vurderes at være kønsneutrale.

Vurderes flere ansøgninger at være af samme kvalitet i øvrigt, skal der gives prioritet til ansøgninger, der bedst tilgodeser hensynene til lige muligheder og ikke-diskrimination.

Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. v), i forordningen om fælles bestemmelser

Der er ikke planlagt anvendelse af territoriale redskaber.

De interregionale, grænseoverskridende og tværnationale aktioner — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vi), i forordningen om fælles bestemmelser

Indsatser under Fonden for Retfærdig Omstilling kan også understøtte virksomheder, der i forbindelse med grøn omstilling og overgangen til cirkulær økonomi har behov for at øge et globalt udsyn, internationale værdikæder og internationalisering. Øget internationalisering kan være nødvendig og vigtig for virksomhederne i en cirkulær omstilling og for at styrke konkurrenceevnen hos virksomhederne.

Alle danske regioner deltager i grænseoverskridende og tværnationale programmer, hvilket giver mulighed for, at virksomheder m.fl. fra alle danske områder omfattet af Fonden for Retfærdig Omstilling har mulighed for at deltage i projekter under disse programmer.

Den påtænkte anvendelse af finansielle instrumenter — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vii), i forordningen om fælles bestemmelser

Støtten ydes som tilskud. Via tilskud er det muligt at støtte uddannelse og virksomhedernes innovation mhp. at understøtte dem gennem rådgivning og andre faciliterede forløb, som vurderes at skabe merværdi gennem nye samarbejdskonstellationer (lokale værdikæder) og faciliterede indsatser, der kan fremme den grønne omstilling. Usikkerhed om gevinsten fremhæves af mange virksomheder som en primær barriere for, at de ikke investerer mere i grøn omstilling, idet der er tale om investeringer i modning af nye teknologier. Det forventes at ca. 13% af midlerne under programmet anvendes til produktive investeringer, de resterende midler anvendes til bl.a. demonstrationsprojekter, om- og opkvalificering.

Muligheder for lån til virksomhederne i nationale instrumenter, fx Den grønne investeringsfond (8 mia. kr.), Vækstfonden 6 mia. kr. begge en del af en nyoprettet fond - Danmarks Eksport & Investeringsfond.

Der er i partnerskabsprocessen identificeret behov for støtte i form af tilskud, jf. notat 1 hvor argumenterne for at anvende tilskud i ERDF også er gældende for FRO.

Dette vurderes at give den bedste synergi til andre nationale og fælleseuropæiske ordninger.

2.1.1.1.2. Indikatorer

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 8 i EFRU- og Samhørighedsfondsforordningen

Tabel 2: Outputindikatorer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	ID	Indikator	Måleenhed	Delmål (2024)	Mål (2029)
1	JSO8.1	FRO		EECO01	Samlet deltagerantal	personer	50460 ,00	300900 ,00
1	JSO8.1	FRO		RCO01	Virksomheder, der har modtaget støtte (herunder: mikrovirksomheder, små,	virksomheder	160280 ,00	500900 ,00

					mellemstore og store virksomheder)			
1	JSO8.1	FRO		RCO02	Virksomheder, der modtager tilskud	virksomheder	<u>160280,00</u>	<u>500900,00</u>
1	JSO8.1	FRO		RCO10	Virksomheder, der samarbejder med forskningsorganisationer	virksomheder	<u>3050,00</u>	<u>100200,00</u>
1	JSO8.1	FRO		RCO101	SMV'er, der investerer i færdigheder med henblik på intelligent specialisering, industriel omstilling og entreprenørskab	virksomheder	<u>2060,00</u>	<u>60200,00</u>
1	JSO8.1	FRO		PO1	Investeringer i udstyr og anlæg til fremme af grøn omstilling	EUR	<u>3.305.000</u> 6.189.900,00	<u>10.516.000</u> 19.695.600,00
1	JSO8.1	FRO		PO2	Antal analyser og forprojekter, som er støttet	Antal rapporter	10,00	20,00
1	JSO8.1	FRO		PO3	Antal virksomheder, der har modtaget støtte for at opnå reduktion af drivhusgasemissioner	Virksomheder	<u>50250,00</u>	<u>300700,00</u>

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 3: Resultatindikatorer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	ID	Indikator	Måleenhed	Referencescenarie eller -værdi	Referenceår	Mål (2029)	Datakilde	Bemærkninger
1	JSO8.1	FRO		RCR01	Skabte job i enheder, der har modtaget støtte	årliche FTE'er	0,00	2021	<u>200360,00</u>	Danmarks Statistik	
1	JSO8.1	FRO		RCR02	Private investeringer, som matcher offentlig støtte (heraf: tilskud, finansielle instrumenter)	EUR	0,00	2021	<u>10.331.000</u> 16.533.000,00	Monitorering	

1	JSO8.1	FRO		RCR03	Små og mellemstore virksomheder (SMV'er), der indfører produkt- eller procesinnovation	virksomheder	0,00	2021	10,00	Monitorering	
1	JSO8.1	FRO		RCR29	Skønnede drivhusgasemissioner	ton CO2-ækvivalenter/år	531.000 743.000,00	2021	402.000 563.000,00	Monitorering	
1	JSO8.1	FRO		RCR98	SMV-personale, der har afsluttet en uddannelse i færdigheder med henblik på intelligent specialisering, industriel omstilling og entreprenørskab (efter type af færdighed: teknisk, ledelsesmæssig, entreprenørskab, grøn, anden)	deltagere	0,00	2021	250 740,00	Monitorering	
1	JSO8.1	FRO		PR1	Antal virksomheder, der har udviklet koncepter til nye produkter eller løsninger	Virksomheder	0,00	2021	4090 ,00	Monitorering	
1	JSO8.1	FRO		PR2	Antal deltagere, der opnår uformelle kvalifikationer umiddelbart efter deltagelsen	Personer	9.800,00	2021	290860 ,00	Monitorering	
1	JSO8.1	FRO		PR3	Antal deltagere, der er fastholdt i beskæftigelse seks måneder efter deltagelsen	Personer	8.100,00	2021	240720 ,00	Danmarks Statistik	

2.1.1.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. viii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1	JSO8.1	FRO		002. Investering i anlægsaktiver, herunder forskningsinfrastruktur, i små og mellemstore virksomheder (herunder private forskningscentre), der er direkte forbundet med forsknings- og innovationsaktiviteter	<u>5.258.1719.847.776,00</u>
1	JSO8.1	FRO		010. Forsknings- og innovationsaktiviteter i SMV'er, herunder netværksaktiviteter	<u>9.735.01743.456.725,00</u>
1	JSO8.1	FRO		011. Forsknings- og innovationsaktiviteter i store virksomheder, herunder netværksaktiviteter	<u>2.967.3115.448.188,00</u>
1	JSO8.1	FRO		012. Forsknings- og innovationsaktiviteter i offentlige forskningscentre, højere læreanstalter og kompetencecentre, herunder netværksaktiviteter (industriel forskning, eksperimentel udvikling, gennemførlighedsundersøgelser)	<u>1.992.1581.992.306,00</u>
1	JSO8.1	FRO		146. Støtte til arbejdstagere, virksomheder og iværksættere til at tilpasse sig forandringer	<u>501.5661.741.932,00</u>
1	JSO8.1	FRO		151. Støtte til voksenuddannelse (undtagen infrastruktur)	<u>206.996579.109,00</u>
1	JSO8.1	I alt			<u>20.661.21933.066.036,00</u>

Tabel 5: Dimension 2 – finansieringsform

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1	JSO8.1	FRO		01. Tilskud	<u>20.661.21933.066.036,00</u>
1	JSO8.1	I alt			<u>20.661.21933.066.036,00</u>

Tabel 6: Dimension 3 – territorial gennemførelsesmekanisme og territorielt fokus

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
-----------	---------------------	------	-----------------	------	-------------

1	JSO8.1	FRO		33. Andre tilgange — Ingen territorial målretning	<u>20.661.21933.066.036,00</u>
1	JSO8.1	I alt			<u>20.661.21933.066.036,00</u>

Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
-----------	---------------------	------	-----------------	------	-------------

Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1	JSO8.1	FRO		02. Integration af kønsaspektet	<u>12.396.73049.839.622,00</u>
1	JSO8.1	FRO		03. Kønsneutral	<u>8.264.48943.226.414,00</u>
1	JSO8.1	I alt			<u>20.661.21933.066.036,00</u>

* I princippet bidrager 40 % til ESF+ til sporing af ligestilling. Der anvendes 100 %, når medlemsstaten vælger at anvende ESF+-forordningens artikel 6

2.1.1. Prioritet: 1.2. STEP: Grønne teknologier og kompetencer

2.1.1.1. Specifik målsætning: JSO8.1. Give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen (FRO)

2.1.1.1.1. Interventioner fra fondene

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), iii), iv), v), vi) og vii), i forordningen om fælles bestemmelser

De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen:

Prioriteten skal med afsæt i de relevante landespecifikke henstillinger fremsat af EU-Kommissionen i 2020-2022, og på baggrund af analysen fremført i territorialplanen for Fonden for Retfærdig Omstilling, medvirke til at afhjælpe de omstillingsudfordringer, som hhv. Nord- og Sydjylland står overfor, herunder særligt via initiativer, der understøtter implementering af ”Strategic Technologies for Europe Platform” (STEP).

Prioritet 1.2 er tilføjet for at udmønte de resterende midler i Fonden med en EU-medfinansieringssats op til 100 pct. og for at kunne støtte produktive investeringer i store virksomheder.

Operationer under STEP-prioriteten

Nedenfor beskrives de fire operationer, der kan gives støtte til under STEP-prioriteten i det danske nationale program for Fonden for Retfærdig Omstilling. Fælles for operationerne er, at de bidrager til at udvikle og fremstille kritiske teknologier, som beskrevet i STEP-forordningens artikel 2, stk. 1, litra a, samt afhjælper mangel på arbejdskraft og færdigheder, som beskrevet i STEP-forordningens artikel 2, stk. 1, litra b. Nedenfor er der beskrevet fem tværgående aktivitetstyper, som finder anvendelse under hver enkelt af de fire operationstyper. Det vil med afsæt heri desuden være muligt at kombinere flere operationstyper under samme bevilling, fx kompetenceudvikling, og forsknings- og udviklingsaktiviteter. Alle aktivitetstyper støtter udvikling og fremstillingen af kritiske teknologier på tværs af STEP-sektorerne. Med operationerne og aktivitetstyperne støttes kritiske teknologier, jf. betingelserne i STEP-forordningens artikel 2, stk. 2, da der støttes udviklingen af grønne nøgleteknologier, der tilføjer banebrydende grøn innovation til det indre marked. Ved samtidig at fokusere på at kommercialisere disse teknologier med et betydeligt økonomisk potentiale, skabes der eksportmuligheder, som kan udbrede de innovative løsninger til andre EU-markeder og internationalt. Samtidig kan udviklingen af teknologierne og styrkelsen af værdikæderne herfor mindske strategiske afhængigheder ved at fremme forskningsmæssige, teknologiske, industrielle og kommercielle styrkepositioner, fx ved fremstillingen af bæredygtige alternativer til fossile brændsler gennem pyrolyse eller PtX til sværtomstillelige sektorer.

Teknologi- og forretningsudvikling indenfor Power-to-X

Operationen skal bidrage til at udvikle PtX-teknologier, øget industrialisering og modning af hele eller dele af værdikæden. Støttede projekter skal bidrage til at nedbringe CO₂-udslippet i svært omstillelige sektorer og til at etablere et konkurrencedygtigt dansk marked for grøn brint og PtX-løsninger.

Operationen ønskes støttet med 100 mio. kr.

Bedre vilkår for grøn omstilling i SMV'er

SMV'er har en markant rolle ift. til udrulningen af grønne løsninger og indeholder stort potentiale for kommercialisering af teknologierne. Operationen skal understøtte SMV'er og deres medarbejdere i udviklingen, fremstillingen og kommercialiseringen af de grønne nøgleteknologier som beskrevet i STEP-forordningen.

Midlerne skal understøtte, at SMV'erne og deres medarbejdere har kompetencerne og forudsætningerne til at indgå i nøgleteknologiernes værdikæder som underleverandører og producenter af delkomponenter, samt til at investere i udvikling, test og demonstration af teknologier.

Operationen ønskes støttet med 50,5 mio. kr.

Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse

Operationer er målrettet videreudvikling af teknologier inden for brun bioraffinering såsom pyrolyse, der er en af de kritiske teknologier, der styrker og beskytter værdikæderne og energisuveræniteten ved at optimere ressourcestrømme og levere bæredygtige alternative brændstoffer til sektorer, der er svære at elektrificere, samtidig med at teknologien har anvendelsesmuligheder ift. at binde og lagre CO₂ i biokul.

Det vil ikke være muligt at støtte pyrolyse, der er baseret på fossilt materiale.

Operationen ønskes støttet med 158,4 mio. kr.

Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Operationen skal understøtte arbejdet med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses- og organisatoriske barrierer og flaskehalse ved yderligere udvikling, skalering og udbredelse af CCUS-teknologierne, som skal anvendes i værdikæden eller dele heraf.

Operationen ønskes støttet med ~~81,3~~173,7 mio. kr.

For alle operationer er der begrænsninger relateret til støtte, der ydes til ETS-virksomheder, jf. tabel 1 i bilag 2.5.

Mulige aktivitetstyper

Under alle fire operationer kan der bl.a. arbejdes med nedenstående aktiviteter, som støtter udvikling og fremstillingen af kritiske teknologier på tværs af STEP-sektorerne. Aktiviteterne kan kombineres under samme bevilling:

Rådgivning

Tilskud til indkøb af rådgivning, som skal hjælpe virksomhederne med at identificere forretningsmæssige potentialer og konkrete værktøjer for at sikre, at SMV'erne inddrages i at levere produkter og services til demonstrationsprojekter inden for de grønne nøgleteknologier, som beskrevet i STEP-forordningen. Rådgivningen skal komplementere øvrige aktiviteter og understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller og hjælpe virksomhederne med at dokumentere virksomhedens bidrag til udviklingen af kritiske teknologier.

Rådgivningen skal sikre, at der sideløbende med at der investeres i udvikling af teknologierne, også er mulighed for at understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller, der bidrager til at kommercialisere de grønne nøgleteknologier.

Investeringsstøtte

Tilskud til anlægsinvesteringer, indkøb af udstyr, teknologi, certificeringer mv. Direkte tilskud til virksomheders indkøb af konkret teknologi fx automatiseringsløsninger, software, grønne løsninger, maskiner mv. Der kan også gives støtte til certificering, knowhow, patenter mv.

Forskning og udvikling: Tilskud til forsknings- og innovationsaktiviteter

Støtte til forsknings- og udviklingsaktiviteter, herunder projekter der fx undersøger og udvikler mere omfattende processer og komponenter, som er relateret til produktion af fremtidens nøgleteknologier.

Forprojekter: Feasibility studies, proof-of-principle

Tilskud til foranalyser, fx geologiske undersøgelser, miljøkonsekvensvurderinger, samt sikkerhedsvurderinger til at definere acceptable sikkerhedsniveauer.

Kompetenceudvikling

Kompetenceudvikling af medarbejdere med henblik på at sikre, at arbejdsstyrken har de rette kompetencer og færdigheder, der er nødvendige for at understøtte udviklingen og fremstillingen af kritiske teknologier, herunder rene og ressourceeffektive teknologier der beskrives i STEP-forordningen. Midlerne skal understøtte kompetenceudvikling relateret til STEP-teknologier, hvorimod støtte til brede kompetenceforløb løftes under andre fonde, fx Socialfonden [Plus+](#).

[Tilskud kan også gives til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet eller er ledige, og som har behov for nye kompetencer for at kunne udvikle, installere, etablere, drive og servicere de nye grønne løsninger. Støtte til systematisk opkvalificering og/eller omskoling af ledige og medarbejdere, herunder både faglærte og ufaglærte, men også efteruddannelse og opkvalificering—også på videregående niveau—indenfor STEP-teknologierne.](#)

Ledelse

Tilskud til styrkelse af ledelseskompeterer kan støttes som en supplerende aktivitet i SMV'er med vækst-/omstillingsambitioner, og som arbejder med grønne nøgleteknologier. Tilskud kan fx gives til opbygning af ledelseskompeterer via netværk, mentorordninger og efteruddannelse, som supplerer et specifikt kompetenceforløb indenfor STEP-teknologierne.

Kompetencetilførsel

Tilknytning af personer, fx ledige med kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse, med henblik på at afhjælpe mangel på arbejdskraft ved at bibringe grønne og digitale kompetencer, som kan hjælpe virksomhedens omstilling og bidrage til udviklingen af grønne nøgleteknologier indenfor STEP-sektorerne.

Begrænsninger til støtte

Tilskud til aktiviteter i regi af Fonden for Retfærdig Omstilling ydes i overensstemmelse med FORORDNING (EU) 2021/1056, artikel 8 litra a), c), d), j) og k). Fonden vil jf. artikel 9, litra d) ikke kunne yde støtte til investeringer i forbindelse med produktion, forarbejdning, transport, distribution, lagring eller forbrænding af fossilt brændsel.

Jf. artikel 8, stk. 2 i Forordning (EU) 2021/1056, kan andre virksomheder end SMV'er modtage støtte til produktive investeringer, som bidrager til at nå STEP-målene, der er omhandlet i artikel 2 i Forordning (EU) 2024/795. Jf. artikel 11, litra h i Forordning (EU) 2021/1056, er der udarbejdet en vejledende liste over operationer og virksomheder, der kan støttes.

Virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem kan ikke opnå støtte til produktive investeringer, herunder investeringsstøtte mhp. at reducere drivhusgasemissioner fra ETS[3] aktiviteter eller støtte til test og demonstration i industriel skala.

Operationerne er vurderet forenelige med DNSH-principperne og der er ikke identificeret særlige udfordringer i forhold til miljøet. Alle projektansøgninger skal overholde gældende EU og dansk lovgivning og skal i projektansøgninger redegøre for de miljømæssige og klimamæssige konsekvenser ved projektets udførelse, når relevant.

De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:

Målgruppen er både små, mellemstore og store virksomheder og iværksættere eller andre relevante aktører, fx videninstitutioner, klynger, erhvervshuse, kommuner m.v.

Virksomhederne kan både være operatør (ansøger) eller deltager i et partnerskab. Virksomheder kan søge direkte, i partnerskaber eller fx i konsortier af virksomheder og videninstitutioner.

Store virksomheder kan med STEP-forordningen modtage støtte til de samme aktiviteter som SMV'er. De store virksomheder kan enten indgå som økonomisk partner i projektet, være operatør eller indkøbes som eksterne leverandører. Virksomheder og andre aktører indgår i projekter under hensyntagen til statsstøttereglerne, og statsstøtten kan håndteres under de minimis-reglen eller den generelle gruppefritagelse.

Virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, kan ikke opnå støtte til produktive investeringer/investeringsstøtte.

Virksomheder fra primærsektoren kan deltage i projekter, hvis projektet involverer samarbejde mellem disse virksomheder og virksomheder fra andre sektorer. Primærsektoren kan ikke være fokus for indsatsen/eneste målgruppe for indsatserne.

Aktioner til sikring af ligestilling, inklusion og ikkeforskelsbehandling – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iv), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 6 i ESF+-forordningen

Der er ikke identificeret særlige udfordringer for ligestilling, inklusion og forskelsbehandling for prioriteten. Projekter skal overholde gældende ret, jf. de horisontale grundforudsætninger. Ansøger skal i ansøgningen om midler redegøre for overholdelse af de horisontale principper. Projektansøgninger behandles af forvaltningsmyndigheden efter en tjekliste, hvor det bl.a. kontrolleres, om projektets aktiviteter overholder principper om ligebehandling. Den danske lovgivning, der udmønter programmet, vil fastsætte betingelserne for at modtage støtte. Ansøgninger skal sendes til de relevante myndigheder, der er indgang til fondene. Erhvervsstyrelsens hjemmesider overholder de gældende danske regler om tilgængelighed for personer med handicap.

Ikke-diskrimination og tilgængelighed for personer med handicap er et generelt princip i det danske samfund. Der er danske retsregler om forskelsbehandling og tilgængelighed, som projekterne skal overholde, jf. de horisontale grundforudsætninger. Jf. dansk lov er der et generelt forbud mod forskelsbehandling på grund af køn. Bestemmelserne i dansk lovgivning vurderes at være tilstrækkelige til at sikre ligebehandling. Derfor vurderes det ikke

at være relevant at opstille yderligere bestemmelser herom i programmet eller særlige monitorerings- eller evalueringstiltag, som går videre end kravene i Europa-Kommissionens evalueringsguide.

Offentlige myndigheder skal derudover overholde FN's handicapkonvention. Ingen ansøger vil på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicaps, alder eller seksuel orientering blive forhindret i at ansøge om og opnå støtte under Fonden for Retfærdig Omstilling. Programmets kompetencefremmende interventioner, jf. tabel 4 omfatter interventioner til at imødegå et kønsopdelt arbejdsmarked. Ligeledes vurderes interventioner i relation til forskning og udvikling at kunne imødegå et kønsopdelt arbejdsmarked. Derfor er programmets budget for disse indsatser klassificeret som "kønsmainstreaming" i tabel 8. Øvrige interventioner vurderes at være kønsneutrale.

Vurderes flere ansøgninger at være af samme kvalitet i øvrigt, skal der gives prioritet til ansøgninger, der bedst tilgodeser hensynene til lige muligheder og ikke-diskrimination.

Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber – artikel 22, stk. 3, litra d), nr. v), i forordningen om fælles bestemmelser

Der er ikke planlagt anvendelse af territoriale redskaber.

De interregionale, grænseoverskridende og tværnationale aktioner — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vi), i forordningen om fælles bestemmelser

Indsatser under Fonden for Retfærdig Omstilling kan også understøtte virksomheder, der i forbindelse med grøn omstilling og overgangen til cirkulær økonomi har behov for at øge et globalt udsyn, internationale værdikæder og internationalisering. Øget internationalisering kan være nødvendig og vigtig for virksomhederne i en cirkulær omstilling og for at styrke konkurrenceevnen hos virksomhederne.

Alle danske regioner deltager i grænseoverskridende og tværnationale programmer, hvilket giver mulighed for, at virksomheder m.fl. fra alle danske områder omfattet af Fonden for Retfærdig Omstilling har mulighed for at deltage i projekter under disse programmer.

Den påtænkte anvendelse af finansielle instrumenter — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. vii), i forordningen om fælles bestemmelser

Støtten ydes som tilskud. Via tilskud er det muligt at støtte uddannelse og virksomhedernes innovation mhp. at understøtte dem gennem rådgivning og andre faciliterede forløb, som vurderes at skabe merværdi gennem nye samarbejdskonstellationer (lokale værdikæder) og faciliterede indsatser, der kan fremme den grønne omstilling. Usikkerhed om gevinsten fremhæves af mange virksomheder som en primær barriere for, at de ikke investerer mere i grøn

omstilling, idet der er tale om investeringer i modning af nye teknologier. Det forventes at ca. 13% af midlerne under programmet anvendes til produktive investeringer, de resterende midler anvendes til bl.a. demonstrationsprojekter, om- og opkvalificering.

Virksomhederne kan ansøge lån gennem nationale instrumenter, fx Den grønne investeringsfond (8 mia. kr.), Vækstfonden 6 mia. kr. begge en del af en nyoprettet fond - Danmarks Eksport & Investeringsfond.

Der er i partnerskabsprocessen identificeret behov for støtte i form af tilskud, jf. notat 1 hvor argumenterne for at anvende tilskud i ERDF også er gældende for FRO. Dette vurderes at give den bedste synergi til andre nationale og fælleseuropæiske ordninger.

2.1.1.1.2. Indikatorer

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 8 i EFRU- og Samhørighedsfondsforordningen

Tabel 2: Outputindikatorer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	ID	Indikator	Måleenhed	Delmål (2024)	Mål (2029)
1.2	JSO8.1	FRO		EECO01	Samlet deltagerantal	personer	0,00	3.2003.000 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		RCO01	Virksomheder, der har modtaget støtte (herunder: mikrovirksomheder, små, mellemstore og store virksomheder)	virksomheder	0,00	1.3001.200 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		RCO02	Virksomheder, der modtager tilskud	virksomheder	0,00	1.3001.200 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		RCO10	Virksomheder, der samarbejder med forskningsorganisationer	virksomheder	0,00	12090 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		RCO101	SMV'er, der investerer i færdigheder med henblik på intelligent specialisering, industriel omstilling og entreprenørskab	virksomheder	0,00	980910 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		RCO126a	Firmaer: Støttede virksomheder, der primært er knyttet til produktive investeringer i rene og ressourceeffektive teknologier	virksomheder	0,00	80,00

1.2	JSO8.1	FRO		PO1	Investeringer i udstyr og anlæg til fremme af grøn omstilling	EUR	0,00	<u>12.830.000</u> 8.240.000 ,00
1.2	JSO8.1	FRO		PO2	Antal analyser og forprojekter, som er støttet	Antal rapporter	0,00	20,00
1.2	JSO8.1	FRO		PO3	Antal virksomheder, der har modtaget støtte for at opnå reduktion af drivhusgasemissioner	Virksomheder	0,00	<u>200</u> 170 ,00

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 3: Resultatindikatorer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	ID	Indikator	Måleenhed	Referencescenarie eller -værdi	Referenceår	Mål (2029)	Datakilde	Bemærkninger
1.2	JSO8.1	FRO		RCR01	Skabte job i enheder, der har modtaget støtte	årlige FTE'er	0,00	2021	<u>500</u> 400 ,00	The central business register	
1.2	JSO8.1	FRO		RCR02	Private investeringer, som matcher offentlig støtte (heraf: tilskud, finansielle instrumenter)	EUR	0,00	2021	<u>16.190.000</u> 13.090.000 ,00	Monitorering	
1.2	JSO8.1	FRO		RCR03	Små og mellemstore virksomheder (SMV'er), der indfører produkt- eller procesinnovation	virksomheder	0,00	2021	<u>20</u> 10 ,00	Monitorering	
1.2	JSO8.1	FRO		RCR29	Skønnede drivhusgasemissioner	ton CO2-ækvivalenter/år	<u>42.700</u> 36.300 ,00	2020	<u>6.300</u> 10.600 ,00	Monitorering	
1.2	JSO8.1	FRO		RCR98	SMV-personale, der har afsluttet en uddannelse i færdigheder med henblik på intelligent specialisering,	deltagere	0,00	2021	<u>2.600</u> 2.400 ,00	Monitorering	

					industriel omstilling og entreprenørskab (efter type af færdighed: teknisk, ledelsesmæssig, entreprenørskab, grøn, anden)						
1.2	JSO8.1	FRO		PR1	Antal virksomheder, der har udviklet koncepter til nye produkter eller løsninger	Virksomheder	0,00	2021	<u>5040,00</u>	Monitorering	
1.2	JSO8.1	FRO		PR2	Antal deltagere, der opnår uformelle kvalifikationer umiddelbart efter deltagelsen	Personer	0,00	2021	<u>3.1002.900,00</u>	Monitorering	
1.2	JSO8.1	FRO		PR3	Antal deltagere, der er fastholdt i beskæftigelse seks måneder efter deltagelsen	Personer	0,00	2021	<u>2.5002.400,00</u>	Monitorering	

2.1.1.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. viii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1.2	JSO8.1	FRO		002. Investering i anlægsaktiver, herunder forskningsinfrastruktur, i små og mellemstore virksomheder (herunder private forskningscentre), der er direkte forbundet med forsknings- og innovationsaktiviteter	<u>5.638.2551.048.443,00</u>
1.2	JSO8.1	FRO		004. Investering i anlægsaktiver, herunder forskningsinfrastruktur, i offentlige forskningscentre og højere læreanstalter, der er direkte forbundet med forsknings- og innovationsaktiviteter	1.048.444,00

1.2	JSO8.1	FRO		010. Forsknings- og innovationsaktiviteter i SMV'er, herunder netværksaktiviteter	9.794.4146.072.969,00
1.2	JSO8.1	FRO		011. Forsknings- og innovationsaktiviteter i store virksomheder, herunder netværksaktiviteter	7.424.0774.943.114,00
1.2	JSO8.1	FRO		012. Forsknings- og innovationsaktiviteter i offentlige forskningscentre, højere læreanstalter og kompetencecentre, herunder netværksaktiviteter (industriel forskning, eksperimentel udvikling, gennemførlighedsundersøgelser)	4.493.333,00
1.2	JSO8.1	FRO		021. Erhvervsudvikling og internationalisering for SMV'er, herunder produktive investeringer	2.170.815,00
1.2	JSO8.1	FRO		030. Forsknings- og innovationsprocesser, teknologioverførsel og samarbejde mellem virksomheder med fokus på cirkulær økonomi	5.536.288,00
1.2	JSO8.1	FRO		188. Produktive investeringer i store virksomheder, der primært er knyttet til rene og ressourceeffektive teknologier	3.969.112,00
1.2	JSO8.1	FRO		189. Produktive investeringer i SMV'er, der primært er knyttet til rene og ressourceeffektive teknologier	2.170.815,00
1.2	JSO8.1	FRO		145b. Støtte til udvikling af færdigheder eller adgang til beskæftigelse inden for rene og ressourceeffektive teknologier	22.503.46320.890.836,00
1.2	JSO8.1	I alt			64.748.98652.344.169,00

Tabel 5: Dimension 2 – finansieringsform

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1.2	JSO8.1	FRO		01. Tilskud	64.748.98652.344.169,00
1.2	JSO8.1	I alt			64.748.98652.344.169,00

Tabel 6: Dimension 3 – territorial gennemførelsesmekanisme og territorielt fokus

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1.2	JSO8.1	FRO		33. Andre tilgange — Ingen territorial målretning	<u>64.748.98652.344.169</u> ,00
1.2	JSO8.1	I alt			<u>64.748.98652.344.169</u> ,00

Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
-----------	---------------------	------	-----------------	------	-------------

Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1.2	JSO8.1	FRO		02. Integration af kønsaspektet	<u>38.849.39031.406.501</u> ,00
1.2	JSO8.1	FRO		03. Kønsneutral	<u>25.899.59620.937.668</u> ,00
1.2	JSO8.1	I alt			<u>64.748.98652.344.169</u> ,00

* I princippet bidrager 40 % til ESF+ til sporing af ligestilling. Der anvendes 100 %, når medlemsstaten vælger at anvende ESF+-forordningens artikel 6

2.2. Prioriteter vedrørende teknisk bistand

2.2.1. Prioritet for teknisk bistand, jf. artikel 36, stk. 4, i forordningen om fælles bestemmelser: 2. Teknisk bistand

Reference: artikel 22, stk. 3, litra e), i forordningen om fælles bestemmelser

2.2.1.1. Interventioner fra fondene

De relaterede aktionstyper — artikel 22, stk. 3, litra e), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser

Generelt vil der være tale om at gennemføre de nødvendige aktiviteter som medlemsstaten er forpligtet til i henhold til nationale regler samt forordningerne, jf. den generelle forordnings afsnit VI om Forvaltning og Kontrol, art. 69, og kapitel II om Standard forvaltnings- og kontrolsystemer, hvor forvaltnings- (herunder betalingsfunktionen) og revisionsmyndighedens opgaver er beskrevet. Hertil kommer de opgaver, der i forordningen er beskrevet vedrørende evaluering, information, synlighed og kommunikation. Generelt kan der være tale om opgaver i tidligere, nuværende og kommende programmer, som kan støttes i henhold til forordningens art. 36.

Medlemsstaten er fx forpligtet til:

At fastlægge udvælgelseskriterier og støtteberettigelsesregler.

At udbyde midlerne i eventuelle ansøgningsrunder med henblik at modtage ansøgninger.

At gennemgå ansøgninger og udarbejde sagsfremstilling til Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling, så der kan foretages udvælgelse og indstilling til forvaltningsmyndigheden eller træffes afgørelse af forvaltningsmyndigheden selv uden indstilling fra Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling.

- At træffe afgørelse i sager, der er indstillet til støtte eller afslag.
- At tjekke indkomne projektrengnskaber, herunder følge op på aktiviteter og milepæle, samt videreformidle tilskud til de endelige støttemodtagere.
- At vejlede ansøgere og støttemodtagere om regler, herunder statsstøtte- og udbudsregler, dokumentationskrav og forretningsgange.
- At vedligeholde og udvikle IT-systemer til brug for ansøgninger, sagsbehandling, økonomistyring, resultatmåling, information og kontrol af projekterne.
- At gennemføre kontrol, eventuelt med ekstern bistand, af de støttede projekter og de administrative systemer/myndigheder
- At støtte myndigheder eller andre, der får delegeret dele af forvaltningsopgaven, fx dele af arbejdet med information, vurdering og indstilling af ansøgninger, samt at følge op på og vurdering af resultater. Der kan også være tale om sekretariatsbistand til udvalg, der lokalt arbejder med projektstrategier/-idéer, eller øge kapaciteten hos andre i partnerskabet, hvis der opstår behov.
- At udarbejde materiale til de obligatoriske gennemførelses- og årsrapporter, herunder materiale til årsmøde med Europa-Kommissionen.

- At sekretariatsbetjene Overvågningsudvalget og Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling vedrørende gennemførelsen af programmet.
- At følge op på og om nødvendigt anmode om ændringer i programmet eller planlægge og drøfte indhold for programmer i kommende programperioder.
- At revidere evalueringsplanen og sikre støtte til og gennemførelse af evalueringer.
- At sikre grundlaget for betalingsanmodninger og ansøge Europa-Kommissionen om midlerne.

Udgifterne vil bl.a. omfatte løn, ekstern konsulentbistand, udgifter til møder, seminarer, konferencer og lignende, udgifter til kurser og uddannelse, rejser og ophold, indkøb af materialer og udstyr, herunder IT-udstyr, samt yderligere driftsudgifter.

Forvaltningsmyndighedens indkøb er omfattet af regeringens strategi *Grønne indkøb for en grøn fremtid* (2020). Strategiens initiativer bidrager til regeringens arbejde med FN's verdensmål. Blandt andet anvendes miljømærker, som stiller krav til bæredygtig produktion. Forvaltningsmyndigheden har fokus på energieffektivitet ved brug af totalomkostningsværktøjer.

De vigtigste målgrupper — artikel 22, stk. 3, litra d), nr. iii), i forordningen om fælles bestemmelser:

Målgruppen for støtten til teknisk bistand er primært forvaltningsmyndigheden og revisionsmyndigheden.

2.2.1.2. Indikatorer

Reference: artikel 22, stk. 3, litra e), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 2: Outputindikatorer

Fond	Regionskategori	ID	Indikator	Måleenhed	Delmål (2024)	Mål (2029)
FRO		PO4	Fuldtidsansatte medarbejdere	Medarbejdere	10,00	70,00
FRO		PO5	Antal case-historier om støttede projekter	Historier	20,00	80,00

2.2.1.3. Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype

Reference: artikel 22, stk. 3, litra e), nr. iv), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde

Prioritet	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
2	FRO		179. Oplysning og kommunikation	177.937,00
2	FRO		180. Forberedelse, gennemførelse, overvågning og kontrol	3.024.945,00
2	FRO		181. Evaluering, undersøgelser og dataindsamling	355.876,00
2	I alt			3.558.758,00

Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer

Prioritet	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
-----------	------	-----------------	------	-------------

Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO

Prioritet	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
2	FRO		03. Kønsneutral	3.558.758,00
2	I alt			3.558.758,00

* I princippet bidrager 40 % til ESF+ til sporing af ligestilling. Der anvendes 100 %, når medlemsstaten vælger at anvende ESF+-forordningens artikel 6

3. Finansieringsplan

Reference: artikel 22, stk. 3, litra g), nr. i), ii) og iii), artikel 112, stk. 1, 2 og 3, og artikel 14, 26 og 26a i forordningen om fælles bestemmelser

3.1. Overførsler og bidrag (1)

Reference: artikel 14, 26, 26a og 27 i forordningen om fælles bestemmelser

Programændring vedrørende	☐ bidrag til InvestEU
	☐ overførsel til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning
	☐ overførsel mellem EFRU, ESF+, Samhørighedsfonden eller til en anden fond eller andre fonde
	☐ Midler, der bidrager til opfyldelse af målene i artikel 21c, stk. 3, i forordning (EU) 2021/241

(1) "Finder kun anvendelse på programændringer i overensstemmelse med artikel 14, 26 og 26a, undtagen supplerende overførsler til FRO i overensstemmelse med artikel 27 i forordningen om fælles bestemmelser. Overførsler berører ikke den årlige fordeling af finansielle bevillinger på FFR-niveau for en medlemsstat.

Tabel 15A: Bidrag til InvestEU* (opdeling efter år)

Bidrag fra		Bidrag til	Opdeling efter år							
Fond	Regionskategori	InvestEU-vindue	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

* For hver ny anmodning om bidrag skal en programændring angive de samlede beløb for hvert år pr. fond og pr. regionskategori.

Tabel 15B: Bidrag til InvestEU* (oversigt)

Fond	Regionskategori	Bæredygtig infrastruktur (a)	Innovation og digitalisering (b)	SMV (c)	Sociale investeringer og færdigheder (d)	I alt (e) = (a) + (b) + (c) + (d)
I alt						

* Kumulerede beløb for samtlige bidrag, der er ydet gennem programændringer i løbet af programmeringsperioden. For hver ny anmodning om bidrag skal en programændring angive de samlede beløb for hvert år pr. fond og pr. regionskategori.

Begrundelse, under hensyntagen til, hvordan disse beløb bidrager til at nå de politiske mål, der er valgt i programmet i overensstemmelse med artikel 10, stk. 1, i InvestEU-forordningen

--

Tabel 16A: Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning (opdeling efter år)

Overførsler fra		Overførsler til	Opdeling efter år							
Fond	Regionskategori	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

Tabel 16B: Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning* (oversigt)

Fond	Regionskategori	I alt
I alt		

* Kumulerede beløb for samtlige bidrag, der er ydet gennem programændringer i løbet af programmeringsperioden. For hver ny anmodning om overførsel skal en programændring angive de samlede beløb, der er overført for hvert år pr. fond og pr. regionskategori.

Overførsler til instrumenter under direkte eller indirekte forvaltning – Begrundelse

--

Tabel 17A: Overførsler mellem EFRU, ESF+ og Samhørighedsfonden eller til en anden fond eller andre fonde* (opdeling efter år)

Overførsler fra		Overførsler til		Opdeling efter år							
Fond	Regionskategori	Fond	Regionskategori	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

* Overførsel til andre programmer. Overførsler mellem EFRU og ESF+ kan kun foretages inden for samme regionskategori.

Tabel 17B: Overførsler mellem EFRU, ESF+ og Samhørighedsfonden eller til en anden fond eller andre fonde (oversigt)

	EFRU			ESF+			SF	EHFAF	AMIF	FIS	IGFV	I alt
	Mere udviklede regioner	Overgangsregioner	Mindre udviklede regioner	Mere udviklede regioner	Overgangsregioner	Mindre udviklede regioner						
I alt												

* Kumulerede beløb for samtlige overførsler gennem programændringer i løbet af programmeringsperioden. For hver ny anmodning om overførsel skal en programændring angive de samlede beløb, der er overført for hvert år pr. fond og regionskategori.

Overførsler mellem fonde under delt forvaltning, herunder mellem fonde under samhørighedspolitikken – Begrundelse

--

Tabel 21: Midler, der bidrager til opfyldelse af målene i artikel 21c, stk. 3, i forordning (EU) 2021/241

Fond	Regionskategori	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt
Samlet beløb								

3.2. FRO: tildelinger i programmet og overførsler (1)

3.2.1. FRO-tildeling til programmet forud for overførsler pr. prioritet (hvis det er relevant) (2)

Reference: artikel 27 i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 18: FRO-tildeling til programmet i overensstemmelse med artikel 3 i FRO-forordningen forud for overførsler

FRO-prioritet	FRO-tildeling
Grønne teknologier og kompetencer	35.398.410,00
STEP: Grønne teknologier og kompetencer	
Teknisk bistand	3.558.758,00
I alt	38.957.168,00

1) Overførsler berører ikke den årlige fordeling af finansielle bevillinger på FFR-niveau for en medlemsstat.

2) Finder anvendelse på den første vedtagelse af programmer med FRO-tildeling.

3.2.2. Overførsler til FRO som supplerende støtte (1) (hvis det er relevant)

Overførsel til FRO	☐ vedrører interne overførsler inden for programmet med FRO-tildeling
	☐ vedrører overførsler fra andre programmer til programmet med FRO-tildeling

1) Afsnittet skal udfyldes pr. modtagende program. Hvis et program, der støttes af FRO, modtager supplerende støtte (jf. artikel 27 i forordningen om fælles bestemmelser) inden for programmet og fra andre programmer, skal samtlige tabeller i dette afsnit udfyldes. Ved den første vedtagelse med FRO-tildeling skal de foreløbige overførsler, der foreslås i partnerskabsaftalen, bekræftes eller korrigeres i dette afsnit.

Tabel 18A: Overførsler til FRO inden for programmet (opdeling efter år)

Overførsler fra		Overførsler til	Opdeling efter år							
Fond	Regionskategori	FRO-prioritet*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

* FRO-midlerne bør suppleres med EFRU- eller ESF+-midler i den regionskategori, hvor det pågældende område er beliggende.

Tabel 18B: Overførsel af EFRU- og ESF+-midler til FRO inden for programmet

Overførsel inden for programmet* (supplerende støtte) pr. regionskategori	FRO-tildeling i programmet* opdelt efter regionskategori, hvor området er beliggende** (efter FRO-prioritet)	
	FRO-prioritet	Beløb

* Program med FRO-tildeling.

** FRO-midlerne bør suppleres med EFRU- eller ESF+-midler i den regionskategori, hvor det pågældende område er beliggende.

Tabel 18C: Overførsler til FRO fra et andet program/andre programmer (opdeling efter år)

Overførsler fra		Overførsler til	Opdeling efter år							
Fra fond	Regionskategori	FRO-prioritet*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

* FRO-midlerne bør suppleres med EFRU- eller ESF+-midler i den regionskategori, hvor det pågældende område er beliggende.

Tabel 18D: Overførsel af EFRU- og ESF+-midler fra et andet program/andre programmer til FRO inden for programmet

Overførsel/overførsler fra andet program/andre programmer** pr. regionskategori	Supplerende støtte til FRO i dette program* til det område, der er beliggende*** i en given regionskategori (pr. prioritet)	
	FRO-prioritet	Beløb

* Program med FRO-tildeling, som modtager supplerende støtte fra EFRU og ESF+.

** Program, der yder supplerende støtte fra EFRU og ESF+ (kilde).

*** FRO-midlerne bør suppleres med EFRU- eller ESF+-midler i den regionskategori, hvor det pågældende område er beliggende.

3.2.2. Overførsler til FRO som supplerende støtte (1) (hvis det er relevant)

Begrundelse for den supplerende overførsel fra EFRU og ESF+ baseret på de påtænkte interventionstyper

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ix), i forordningen om fælles bestemmelser

--

3.3. Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen

Tabel 19A: Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen, inden for programmet (opdeling efter år)

Overførsler fra	Overførsler til	Opdeling efter år			
Regionskategori*	Regionskategori*	2025	2026	2027	I alt

* Gælder kun for EFRU og ESF+

Tabel 19B: Overførsler mellem regionskategorier som følge af midtvejsgennemgangen, til andre programmer (opdeling efter år)

Overførsler fra	Overførsler til	Opdeling efter år			
Regionskategori*	Regionskategori*	2025	2026	2027	I alt

* Gælder kun for EFRU og ESF+

3.4. Tilbageførsler (1)

Tabel 20A: Tilbageførsler (opdeling efter år)

Overførsler fra	Overførsler til		Opdeling efter år							
InvestEU eller andre EU-instrumenter	Fond	Regionskategori	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	I alt

(1) Finder kun anvendelse på programændringer for midler, der er tilbageført fra andre EU-instrumenter, herunder elementer af AMIF, FIS og IGFV, under direkte eller indirekte forvaltning eller fra InvestEU.

Tabel 20B: Tilbageførsler* (oversigt)

Fra	Til						
InvestEU/Instrument	EFRU			ESF+			Samhørighedsfonden
	Mere udviklede regioner	Overgangsregioner	Udviklet	Mere udviklede regioner	Overgangsregioner	Udviklet	

* Kumulerede beløb for samtlige bidrag, der er ydet gennem programændringer i løbet af programmeringsperioden. For hver ny anmodning om overførsel skal en programændring angive de samlede beløb, der er overført for hvert år pr. fond og pr. regionskategori.

3.5. Finansielle bevillinger pr. år

Reference: artikel 22, stk. 3, litra g), nr. i), i forordningen om fælles bestemmelser og artikel 3, 4 og 7 i FRO-forordningen

Tabel 10: Finansielle bevillinger pr. år

Fond	Regionskategori	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		I alt
							Finansiel bevilling uden fleksibilitetsbeløb	Fleksibilitetsbeløb	Finansiel bevilling uden fleksibilitetsbeløb	Fleksibilitetsbeløb	
FRO* - FRO-midler efter artikel 3		0,00	6.655.060,00	6.761.960,00	6.870.998,00	6.982.218,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.950.661,00	2.950.661,00	38.957.168,00
FRO - FRO-midler efter artikel 4		0,00	24.806.663,00	25.205.132,00							50.011.795,00
FRO - FRO-midler efter artikel 7 (vedrørende FRO-midler efter artikel 3)		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FRO - FRO-midler efter artikel 7 (vedrørende FRO-midler efter artikel 4)		0,00	0,00	0,00							0,00
I alt FRO		0,00	31.461.723,00	31.967.092,00	6.870.998,00	6.982.218,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.950.661,00	2.950.661,00	88.968.963,00
I alt		0,00	31.461.723,00	31.967.092,00	6.870.998,00	6.982.218,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.950.661,00	2.950.661,00	88.968.963,00

* Beløb efter den supplerende overførsel til FRO.

3.6. Samlet finansiel bevilling pr. fond og national medfinansiering

Reference: artikel 22, stk. 3, litra g), nr. ii), artikel 22, stk. 6, og artikel 36 i forordningen om fælles bestemmelser

For programmer under målet om investeringer i beskæftigelse og vækst, hvor der i partnerskabsaftalen er valgt teknisk bistand i henhold til artikel 36, stk. 4, i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 11: Samlet finansiel bevilling pr. fond og national medfinansiering

Politisk målsetning/FRO's specifikke målsetning nummer eller teknisk bistand	Prioritet	Beregningsgrundlag for EU-støtte (samlede støtteberettigede omkostninger eller samlet offentligt bidrag)	Fond	Regionskategori*	EU-bidrag (a)=(g)+(h)	Fordeling af EU-bidrag		Nationalt bidrag (b)=(c)+(d)	Vejledende fordeling af det nationale bidrag		I alt (e) = (a)+(b)	Medfinansieringssats (f) = (a)/(e)
						EU-bidrag minus fleksibilitetsbeløb (g)	Fleksibilitetsbeløb (h)		Offentlig (c)	Privat (d)		
8	1	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 3		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
8	1	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 4		<u>20.661.21933.066.036,00</u>	<u>20.661.21933.066.036,00</u>		<u>20.661.21933.066.036,00</u>	<u>10.330.60946.533.048,00</u>	<u>10.330.61046.533.048,00</u>	<u>41.322.43866.132.072,00</u>	50,0000000000%
8	1	I alt	FRO**		<u>20.661.21933.066.036,00</u>	<u>20.661.21933.066.036,00</u>	0,00	<u>20.661.21933.066.036,00</u>	<u>10.330.60946.533.048,00</u>	<u>10.330.61046.533.048,00</u>	<u>41.322.43866.132.072,00</u>	50,0000000000%
8	1.2	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 3		35.398.410,00	29.554.944,00	5.843.466,00	0,00	0,00	0,00	35.398.410,00	100,0000000000%
8	1.2	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 4		<u>29.350.57646.945.759,00</u>	<u>29.350.57646.945.759,00</u>		0,00	0,00	0,00	<u>29.350.57646.945.759,00</u>	100,0000000000%
8	1.2	I alt	FRO**		<u>64.748.98652.344.169,00</u>	<u>58.905.52046.500.703,00</u>	5.843.466,00	0,00	0,00	0,00	<u>64.748.98652.344.169,00</u>	100,0000000000%
TA36(4)	2	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 3		3.558.758,00	3.558.758,00	0,00	3.558.758,00	3.558.758,00		7.117.516,00	50,0000000000%
TA36(4)	2	I alt	FRO** - FRO-midler efter artikel 4		0,00	0,00					0,00	
TA36(4)	2	I alt	FRO**		3.558.758,00	3.558.758,00	0,00	3.558.758,00	3.558.758,00		7.117.516,00	50,0000000000%
I alt			FRO** - FRO-midler efter artikel 3		38.957.168,00	33.113.702,00	5.843.466,00	3.558.758,00	3.558.758,00	0,00	42.515.926,00	91,6295884041%
I alt			FRO** - FRO-midler efter artikel 4		50.011.795,00	50.011.795,00		33.066.036,00	<u>10.330.60946.533.048,00</u>	<u>10.330.61046.533.048,00</u>	<u>70.673.01483.077.834,00</u>	<u>70.765051848560,1987249763%</u>
Samlet beløb					88.968.963,00	83.125.497,00	5.843.466,00	36.624.794,00	<u>10.330.60920.094.776,00</u>	<u>10.330.61046.533.048,00</u>	<u>113.188.940425.593.757,00</u>	<u>78.602169964770,8386826903%</u>

* For EFRU: mindre udviklede regioner, overgangsregioner, mere udviklede regioner og, hvis det er relevant, særlig tildeling til regioner i den yderste periferi og nordlige tyndtbefolkede regioner. For ESF+: mindre udviklede regioner, overgangsregioner, mere udviklede regioner og, hvis det er relevant, supplerende tildeling til regioner i den yderste periferi. For Samhørighedsfonden: ikke relevant. For teknisk bistand afhænger regionskategorierne af den valgte fond.

** Angiv de samlede midler fra FRO, herunder supplerende støtte overført fra EFRU og ESF+. Tabellen inkluderer ikke beløb i henhold til artikel 7 i FRO-forordningen. I tilfælde af teknisk bistand finansieret af FRO bør FRO-midlerne opdeles i midler vedrørende artikel 3 og 4 i FRO-forordningen. For så vidt angår artikel 4 i FRO-forordningen er der ikke noget fleksibilitetsbeløb.

4. Grundforudsætninger

Reference: artikel 22, stk. 3, litra i), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 12: Grundforudsætninger

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
1. Effektive mekanismer til overvågning af markedet for offentlige udbud			Ja	Der er indført overvågningsmekanismer, som dækker alle offentlige kontrakter og udbud heraf under fondene i overensstemmelse med EU's lovgivning om offentlige udbud. Kravet omfatter: 1. Ordninger til sikring af indsamling af effektive og pålidelige data om offentlige udbudsprocedurer over EU-tærsklerne i henhold til rapporteringsforpligtelserne i artikel 83 og 84 i direktiv 2014/24/EU og artikel 99 og 100 i direktiv 2014/25/EU	Ja	Der henvises til: Den ansvarlige myndigheds hjemmeside om udbud: https://www.kfst.dk/udbud/ Udbudsdirektivets implementering i dansk ret ved udbudsloven: https://www.retsinformation.dk/eli/lt/a/2015/1564	Alle tilskud fra fondene gives på betingelse af, at støttemodtageren overholder udbudsreglerne samt de overordnede principper om gennemsigtighed, ligebehandling og sparsommelighed. Forvaltningsmyndigheden kontrollerer, at støttemodtagerne har opfyldt gældende udbuds-regler, inden tilskud udbetales, herunder krav i CPR-forordningen. I den forbindelse skal alle projekter ved anmodninger om udbetaling afreportere data om eventuelle eksterne indkøb inkluderet i de støtteberettigede udgifter, der anmodes om udbetaling på baggrund af. Forvaltningsmyndigheden har et team dedikeret til varetagelse af udbudsretlige spørgsmål, som står til rådighed for alle medarbejdere i forvaltningsmyndigheden. Implementering og opretholdelse af udbudsloven på nationalt plan varetages af Konkurrence- og Forbrugsstyrelsen, herunder art. 83 og 84 i direktiv 2014/24/EU og art. 99 og 100 i direktiv 2014/25/EU. Alle bestemmelser er fuldt

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							implementeret i dansk ret og danner basis for udmøntningen af udbudsreglerne i Danmark, herunder også indkøb foretaget under fondene. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
				2. Ordninger til sikring af, at dataene som minimum omfatter følgende elementer: a. Konkurrencens kvalitet og intensitet: navnene på den vindende tilbudsgiver, antal oprindelige tilbudsgivere og kontraktmæssig pris b. Oplysninger om den endelige pris efter indgåelsen og om deltagelse af SMV'er som direkte tilbudsgivere, hvor de nationale systemer leverer sådanne oplysninger	Ja	www.udbud.dk	Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har bl.a. via platformen www.udbud.dk mulighed for at oplyse om den generelle dokumentation for gennemførelse af offentlige indkøb. Ud over den data, der er tilgængelig via de nationale konkurrencemyndigheders databaser, sørger forvaltningsmyndigheden selv for at indhente dokumentation relateret til gennemførte udbud under fondene. Støttemodtagere skal kunne dokumentere det fulde kontrolspor for den vindende tilbudsgiver, herunder kontrakter og komplet tilbudsmateriale. Dertil kræves overblik over tilbudsevaluering samt dokumentation for indkomne tilbud. Data indsamles i det samme it-system, som anvendes til projekternes øvrige afrapportering af udgifter og resultater. Data om eksterne indkøb omfatter bl.a. data om indkøbets karakter, udgiftens størrelse, dato for indkøbet, leverandørens CVR-nummer osv. Forvaltningsmyndigheden foretager løbende overvågning af samlede

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							kontraktværdier mhp. at sikre overholdelse af udbudslovens bestemmelser, herunder ligebehandling blandt tilbudsgivere. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
				3. Ordninger til sikring af de kompetente nationale myndigheders overvågning og analyse af dataene i overensstemmelse med artikel 83, stk. 2, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 2, i direktiv 2014/25/EU	Ja	https://www.kfst.dk/ https://www.kfst.dk/udbud/vejledninger-og-analyser/	Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er ressortansvarlig for udbudsreglerne og er derfor den myndighed, der overvåger anvendelsen heraf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen overvåger løbende udbudsområdet og offentliggør både vejledninger og analyser på hjemmesiden. Overvågningen gælder også indkøb foretaget under fondene, da udbudslovens regler også her finder anvendelse.
				4. Ordninger til at gøre resultaterne af analysen tilgængelige for offentligheden i overensstemmelse med artikel 83, stk. 3, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 3, i direktiv 2014/25/EU	Ja	https://www.kfst.dk/ https://statensindkob.dk/	Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen overvåger generelt markedet for offentlige udbud, herunder også de indkøb der indgår i strukturfondsstøttede projekter, da de er underlagt de almindelige bestemmelser i udbudsloven. Der stilles generelt

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							information om overvågning til rådighed for offentligheden, og information kan vederlagsfrit hentes via hjemmesiden. Herudover udarbejder Statens Rådgivningsenhed diverse værktøjer for alle, der arbejder med indkøb i staten. Oplysninger om overholdelse er både indeholdt i Danmarks årlige monitoreringsrapport og er også oplyst Kommissionen i forbindelse med deltagelsen i Europa-Kommissionens arbejdsgruppe EXPP (Commission Government Expert Group on Public Procurement).
				5. Ordninger til sikring af, at alle oplysninger, der peger på formodet ulovlig samordning af tilbudsgivning, bliver videreformidlet til de kompetente nationale myndigheder i overensstemmelse med artikel 83, stk. 2, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 2, i direktiv 2014/25/EU	Ja	https://www.kfst.dk/ https://naevneneshus.dk/start-din-klage/klagenaevnet-for-udbud/aarsberetninger/	Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er ressortansvarlig for udbudsreglerne og er derfor den myndighed, der overvåger anvendelsen heraf. Herudover overvåger Rigsrevisionen også overholdelsen af reglerne. Der er generelt mulighed for at klage til Ombudsmanden, Ankestyrelsen og Klagenævnet for Udbud. Sidstnævnte er den officielle klageinstans for EU-udbud i Danmark - klagenævnets afgørelser og praksis sætter retning for forvaltningsmyndighedens arbejde.

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							Forvaltningsmyndighederne har opsat faste procedurer for kontroller af støttemodtagernes overholdelse af gældende udbudsregler, inden tilskud udbetales, herunder også håndtering af potentielt svig. Der benyttes i den forbindelse IT-systemer til at udvælge stikprøver i legalitetskontrollen, og konkrete mistanker kommunikeres videre til rette myndigheder af forvaltningsmyndigheden.
2. Redskaber og kapacitet til effektiv anvendelse af statsstøttere reglerne			Ja	Forvaltningsmyndighederne har redskaber og kapacitet til at verificere overholdelsen af statsstøttere reglerne: 1. For kriseramte virksomheder og virksomheder, der er pålagt et påbud om tilbagebetaling.	Ja	Tjekliste for statsstøtte-vurdering em.dk/media/11923/06-21-statsstoettetjeklisten.pdf Håndbog for statsstøtte-vurdering em.dk/media/11922/01-12-statsstttehndbog-2017docx.pdf https://datacvr.virk.dk/	Støttemodtager afgiver oplysninger for håndtering af statsstøttere reglerne, herunder oplysninger om ansøgers likviditet, omsætning og antal medarbejdere. Såfremt støtten ydes i overensstemmelse med gruppefritagelsesforordningen, erklærer støttemodtager sig ved tro og love på, at virksomheden ikke er i vanskeligheder som defineret i gruppefritagelsens. Forvaltningsmyndigheden efterprøver ved stikprøvekontrol oplysningerne i erklæringerne, fx i det centrale virksomhedsregister (CVR). I ansøgningen erklærer ansøger eller partnere på ikke at skyldes at tilbagebetale støtte. Oplysningerne angives ved selvdeklarering og kontrolleres ved stikprøve af forvaltningsmyndigheden.

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							Det anføres i alle tilsagn, hvilke statsstøttere regler der administreres efter. Hovedsageligt gives statsstøtte til de enkelte virksomheder ikke som forskud, hvorved forvaltningsmyndigheden kan undersøge overholdelse af statsstøttere reglerne førend der udbetales midler. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
				2. Gennem adgang til ekspertrådgivning og vejledning vedrørende statsstøtte fra statsstøtteeksperter i lokale eller nationale organer.	Ja	Tjekliste for statsstøttevurdering em.dk/media/11923/06-21-statsstoettetjeklisten.pdf Håndbog for statsstøttevurdering em.dk/media/11922/01-12-statsstttehndbog-2017docx.pdf	Forvaltningsmyndigheden har løbende fokus på kompetenceudvikling af medarbejdere med henblik på at sikre opdateret viden om statsstøttere reglerne, herunder også juridiske medarbejdere med specialiseret viden. I Erhvervsministeriet er en særlig afdeling for statsstøtte (Statsstøttesekretariatet). Statsstøttesekretariatet hjælper forvaltningsmyndigheden i forbindelse med information om nye statsstøttere regler, ligesom enheden bistår forvaltningsmyndigheden i implementeringen af reglerne. Statsstøttesekretariatet stiller desuden en tjekliste og håndbog til rådighed, som løbende ajourføres og opdateres til nye retningslinjer og forordninger. Næste

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							revision ventes efter offentliggørelsen af den reviderede gruppefritagelsesforordning. På den baggrund vurderes kriteriet at være opfyldt.
3. Effektiv gennemførelse og anvendelse af chartret om grundlæggende rettigheder			Ja	Der er indført effektive mekanismer til at sikre overholdelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder, som omfatter: 1. Ordninger til sikring af, at de programmer, der støttes af fondene, og gennemførelsen heraf overholder de relevante bestemmelser i chartret	Ja	Der er indført effektive mekanismer til at sikre overholdelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder, som omfatter: Lov om Institut for Menneskerettigheder: https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2012/553 Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet: https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2017/1001 Lov om ligestilling af mænd og kvinder: https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1147 Lov om lige løn til mænd og kvinder: https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/156	Overvågningsudvalget godkender udvælgelsesprocedure for operationer. Procedurer for udvælgelse skal være ikkediskriminerende, inklusive og gennemsigtige, og de udvalgte operationer skal være i overensstemmelse med de horisontale principper. Overvågningsudvalget kan fremsætte henstillinger til forvaltningsmyndigheden. Danske myndigheder er forpligtet til at overholde den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder. Forvaltningsmyndighederne er gennem den danske lovgivning (særligt offentlighedsloven og forvaltningsloven) med til at gennemføre Chartret om grundlæggende rettigheder. Charteret skal overholdes i programmering, gennemførelse og evaluering. Overholdelsen af Chartret sikres gennem adgang til uafhængig og upartisk domstolskontrol med myndighedernes

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							forvaltning, jf. grundloven § 63. Alle administrative afgørelser kan indbringes for de nationale domstole. Danske forvaltningsmyndigheder vurderes at have et ligestillingsaspekt i alle deres politikker og aktiviteter. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
				2. Ordninger for rapportering til overvågningsudvalget om tilfælde af operationer, der er støttet af fondene, og som ikke overholder chartret, og klager vedrørende chartret, der indgives i overensstemmelse med de ordninger, der er etableret i henhold til artikel 69, stk. 7.	Ja	Lov om Ligebehandlingsnævnet https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1147 https://ast.dk/naevn/ligebehandlingsnaevnet/alder-handicap-kon-etnisk-oprindelse-seksuel-orientering-ovrigt-grunde	Overvågningsudvalget vil som et fast punkt til hvert møde blive orienteret af forvaltningsmyndigheden om alle tilfælde vedrørende manglende overholdelse af Chartret. Udvalget vil i den forbindelse få oplysninger om overtrædelsens karakter og forvaltningsmyndighedens eller andre relevante myndigheders/organers vurdering, aktioner og afgørelse i sagen, hvis en sådan foreligger. Foreligger alene en klage endnu uden afgørelse, vil udvalget blive orienteret herom samt nærmere proces for afgørelse. Såfremt forvaltningsmyndigheden konstaterer en overtrædelse af Chartret, men hvor der ikke foreligger en konkret klage, orienteres Overvågningsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling herom, herunder hvordan overtrædelsen forventes håndteret af forvaltningsmyndigheden.

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							Forvaltningsmyndigheden henviser konkrete tilfælde af diskrimination til Ligebehandlingsnævnet, hvortil den forurettede kan klage over direkte eller indirekte forskelsbehandling i gennemførelse af fondene. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
4. Gennemførelse og anvendelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD) i overensstemmelse med Rådets afgørelse 2010/48/EF			Ja	Indførelse af en national ramme for at sikre gennemførelsen af UNCRPD, som omfatter: 1. Målsætninger med kvantificerbare mål, dataindsamling og overvågningsmekanismer	Ja	De centrale love, som beskytter personer med handicap mod diskrimination i Danmark er: - Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap uden for arbejdsmarkedet https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/688 og - Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1001 Definitionen af handicap i forskelsbehandlingslovene bygger på direktiv 2000/78 og på EU-Domstolens definition af "handicap" i relation til direktivet.	Social- og Ældreministeriet er koordinerende ministerium for FN's handicapkonvention i Danmark og kontaktpunkt i centraladministrationen for forhold vedrørende gennemførelsen af konventionen i samarbejde med alle relevante ministerier og relevante organisationer på området. Definitionen af handicap i forskelsbehandlingslovene bygger på direktiv 2000/78 og på EU-Domstolens definition af "handicap" i relation til direktivet. Princippet om sektoransvar sætter, i samspil med Social- og Ældreministeriets koordinerende rolle, rammen om den danske implementering. Dette indebærer, at enhver offentlig myndighed, der udbyder en ydelse, en service eller et produkt, også er ansvarlig for, at ydelsen er tilgængelig for personer med handicap. Denne

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							struktur sætter således rammen om dansk implementering af UNCRPD Artikel 9's grundlæggende princip om tilgængelighed. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.
				2. Ordninger til sikring af, at politikker, love og standarder vedrørende tilgængelighed er tilstrækkelig afspejlet i udarbejdelsen og gennemførelsen af programmerne	Ja	Bekendtgørelse om administration af tilskud fra Fonden for Retfærdig Omstilling: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1101	Overvågningsudvalget godkender udvælgelsesprocedure for operationer. Procedurer for udvælgelse skal være ikke-diskriminerende, inklusive og gennemsigtige, og de udvalgte operationer skal være i overensstemmelse med de horisontale principper. Overvågningsudvalget kan fremsætte henstillinger til forvaltningsmyndigheden. Forvaltningsmyndigheden, de EU-støttede projekter og programmet er omfattet af den danske lovgivning, som beskytter handicappedes rettigheder. Forvaltningsmyndigheden sikrer i implementeringen af programmet, at programhjemmesiden og alle dokumenter, herunder ansøgningsmateriale, er tilgængeliggjort i overensstemmelse med lov om webtilgængelighed, som er den danske implementering af EU-direktivet om webtilgængelighed.

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
				3. Ordninger for rapportering til overvågningsudvalget om tilfælde af operationer, der er støttet af fondene, og som ikke overholder UNCRPD, og klager vedrørende UNCRPD, der indgives i overensstemmelse med de ordninger, der er etableret i henhold til artikel 69, stk. 7.	Ja	Lov om Ligebehandlingsnævnet https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1147	Overtrædelser af konventionen skal indberettes til overvågningsudvalget via forvaltningsmyndigheden. Forvaltningsmyndigheden vil én gang årligt orientere overvågningsudvalget om tilfælde af overtrædelser. Udvalget vil i den forbindelse få oplysninger om sagens karakter og forvaltningsmyndighedens reaktion. Forvaltningsmyndigheden henviser konkrete tilfælde af diskrimination til Ligebehandlingsnævnet, hvortil den forurettede kan klage. En klage kan indgives til forvaltningsmyndigheden på flere måder fx ved fysisk fremmøde, skriftligt eller ved telefonisk henvendelse. Kontaktoplysningerne fremgår også af Erhvervsstyrelsens hjemmeside. Der er intet krav til klagens indhold, hvilket er i overensstemmelse med dansk forvaltningsrets krav til klager. Forvaltningsmyndigheden er ansvarlig for at oplyse sagen tilstrækkeligt. Se bilag til afsnit 4 for supplerende begrundelse.

5. Programmyndigheder

Reference: artikel 22, stk. 3, litra k), og artikel 71 og 84 i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 13: Programmyndigheder

Programmyndigheder	Institutionens navn	Kontakt navn	Position	E-mail
Forvaltningsmyndighed	Erhvervsstyrelsen, Erhvervsfremme, Kommunikation og Kundecenter, Decentral Erhvervsfremme	Pernille von Lillien skjold	Kontorchef	de@erst.dk
Revisionsmyndighed	Erhvervsstyrelsen, Erhvervsregulering, Erhvervsservice og Kontrol, Regnskab og Revision	Lykke Skødt	Kontorchef	eu-controlling@erst.dk
Organ, der modtager betalinger fra Kommissionen	Erhvervsstyrelsen, Administration og Covid-19-kompensation	Lars Øllgaard	Vicedirektør	erstadm@erst.dk

Fordelingen af refunderede beløb til teknisk bistand, jf. artikel 36, stk. 5, i forordningen om fælles bestemmelser, hvis der identificeres flere organer, som skal modtage betalinger fra Kommissionen

Reference: Artikel 22, stk. 3, i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 13A: Den del af procentsatserne i artikel 36, stk. 5, litra b), i forordningen om fælles bestemmelser, der refunderes til de organer, der modtager betalinger fra Kommissionen i tilfælde af teknisk bistand i henhold til artikel 36, stk. 5, forordningen om fælles bestemmelser (i procentpoint)

6. Partnerskab

Reference: artikel 22, stk. 3, litra h), i forordningen om fælles bestemmelser

Den danske partnerskabsproces i relation til programmet har bl.a. bestået af 20 interessentmøder med relevante lokale og regionale interessenter og aktører, herunder erhvervshuse, kommuner og regioner, klima- og energiaktører, videns- og uddannelsesinstitutioner, samt forsyningsaktører, repræsentanter fra erhvervslivet, fagbevægelser og klyngeorganisationer m.fl. for at samle input til programmet

Forud for møderne udsendte Erhvervsstyrelsen et følgebrev sammen med mødeinvitationen, hvori indholdet i og rammerne for Fonden for Retfærdig Omstilling blev beskrevet, belægget for udpegningen af Nordjylland og Sydjylland blev tydeliggjort, og regeringens oplæg til prioriteringer for Fonden for Retfærdig Omstilling blev præsenteret.

Inddragelsen af partnerskabet er sket via præsentation af forordningsmæssige rammer og de overordnede prioriteter for programmet, som partnerskabet har haft mulighed for at kommentere på og medvirke til kvalificeringen af, hvorefter programudkastet er tilpasset. Inddragelsen af partnerskabet har således været en iterativ proces, hvor det er tilstræbt at fastlægge indholdet af programmet under hensyntagen til de relevante interesser i lyset af bl.a. de udfordringer der er identificeret i de udpegede støtteberettigede landsdele.

Territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program har været i offentlig høring i perioden 12. august 2022 – 2. september 2022. Resultatet af høringen viser, at der er generel opbakning til de overordnede rammer for territorialplanen og det nationale program. Indsatsområderne for det nationale program samt de foreslåede aktivitetstyper modtages positivt, dog peger nogle af høringssvarene på behovet for enkelte præciseringer i relation til visse indsatser og aktiviteter, hvilket overordnet set imødekommes af forvaltningsmyndigheden.

Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling og overvågningsudvalget, som begge sekretariatsbetjenes af forvaltningsmyndigheden, vil være omdrejningspunktet for at sikre inddragelse af relevante partnere i gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af programmet.

Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling udvælger og indstiller projekter til tilsagn og afslag. Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling består af 14 medlemmer. Fordelingen af medlemmer er således:

- En formand, der skal være fra erhvervslivet og en grøn virksomhed, udpeges af erhvervsministeren.
- To medlemmer fra forsyningssektoren udpeges af erhvervsministeren.
- Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Fagbevægelsens Hovedorganisation.
- Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra CO-Industri.
- Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Ingeniørforeningen (IDA).
- Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Dansk Erhverv.
- Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Dansk Industri.

- Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Landbrug & Fødevarer.
- Et medlem fra en klimafaglig organisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra CONCITO.
- Et medlem fra en klimafaglig organisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Green Power Denmark.
- Et medlem fra en videninstitution udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Danske Universiteter.
- Et medlem, der skal være myndighedsrepræsentant for Nordjylland, udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra KKR Nordjylland.
- Et medlem, der skal være myndighedsrepræsentant for Syddanmark, udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra KKR Syddanmark.

Overvågningsudvalget nedsættes i overensstemmelse med forordningen om fælles bestemmelser.

I gennemførelsen af programmet har Indstillingsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling til opgave at iværksætte ansøgningsrunder og lignende procedurer, mens overvågningsudvalget godkender udvælgelseskriterier mv. i overensstemmelse med forordningen om fælles bestemmelser.

Overvågningsudvalget følger implementeringen af programmerne. Dette sker dels som minimum via årlige møder, og dels ved at udvalgets medlemmer har mulighed for at foreslå evaluerings- og analysetiltag til sikring af programmernes succesfulde gennemførelse, ligesom udvalget kan kræve andre former for tilpasninger eller revision af programmerne. I forbindelse med drøftelse af udvalgte emner, fx evalueringer, udvælgelseskriterier eller kommunikation,

I overvågningsudvalget deltager relevante ministerier, regionale og kommunale parter, relevante interesseorganisationer og arbejdsmarkedets parter samt (som observatør/rådgivende funktion) Europa-Kommissionen.

7. Kommunikation og synlighed

Reference: artikel 22, stk. 3, litra j), i forordningen om fælles bestemmelser

Formål

Kommunikationsindsatsen har tre overordnede mål. Den skal:

1. Bidrage til bredt kendskab til Fonden for Retfærdig Omstilling i Danmark
2. Understøtte effektiv implementering af programmet
3. Sikre transparens i forbindelse med fondens investeringer og indsats

Kommunikationsaktiviteter målrettet offentligheden sætter fokus på den værdi, fonden skaber lokalt og regionalt, og bidrager derved til kendskab og anerkendelse af indsatsen. Projekters kommunikationsindsats bidrager ligeledes hertil, og forvaltningsmyndigheden understøtter derfor indsatsen med tiltag og værktøjer, der klæder projekterne på til at løfte kommunikationsopgaven.

Kommunikation målrettet aktuelle og potentielle støttemodtagere øger effekttænkningen og understøtter effektiv gennemførelse af projekter.

En transparent og inkluderende kommunikation skaber tillid til, at fonden bidrager til bedre vilkår og tilfører merværdi for danske virksomheder og arbejdstagere – og at midlerne anvendes efter gældende regler.

Målgrupper

Kommunikationsindsatsen er målrettet:

- Den brede offentlighed fx unge
- Aktuelle og potentielle støttemodtagere, fx erhvervshuse, videninstitutioner, uddannelsesinstitutioner, klynger, erhvervskontorer, kommuner, virksomheder m.fl.
- Aktuelle og potentielle deltagere og partnere i projekter, fx store virksomheder, SMV'er, iværksættere, studerende m.fl.
- Øvrige interessenter, fx brancheforeninger, arbejdsmarkedets parter, myndigheder m.fl.

Kommunikation målrettet offentligheden – fx med fokus på projekter af strategisk betydning - skal bidrage til bredt kendskab til fonden og sikre transparens, mens kommunikation målrettet aktuelle og potentielle støttemodtagere samt projektdeltagere primært skal understøtte en effektiv implementering af programmet. Endelig skal kommunikation målrettet øvrige interessenter især bidrage til gennemsigtighed vedrørende fondens investeringer og merværdi.

Kanaler

Kommunikationskanal fastlægges på baggrund af formål, indhold og målgruppe. Oversigt over kommunikationskanaler m.v. fremgår af bilaget til afsnit 7.

Forvaltningsmyndigheden udarbejder en årlig kommunikationsplan og rapporterer om gennemførelsen til overvågningsudvalget.

Indikatorer for overvågning og evaluering

Forvaltningsmyndigheden udarbejder en årlig kommunikationsplan og rapporterer om gennemførelsen til overvågningsudvalget.

Kommunikationsindsatsen evalueres årligt på baggrund af indikatorer. Indikatorerne fremgår af tabel 2 i bilag 1.

Budget

Forvaltningsmyndigheden afsætter min. 0,3 pct. af det samlede program til kommunikationsindsatsen. Omkostninger er relateret til programhjemmesiden, medieovervågning, konferencer, kampagner m.v.

8. Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger

Reference: Artikel 94 og 95 i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 14: Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger

På tænkt anvendelse af artikel 94 og 95 i forordningen om fælles bestemmelser	Ja	Nej
Fra vedtagelsen vil programmet gøre brug af refusion af EU-bidraget baseret på enhedsomkostninger, faste beløb og faste takster, som prioriteres i henhold til artikel 94 i forordningen om fælles bestemmelser	☐	☒
Fra vedtagelsen vil programmet gøre brug af refusion af EU-bidraget baseret på finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger, i henhold til artikel 95 i forordningen om fælles bestemmelser	☐	☒

Tillæg 1: EU-bidrag baseret på enhedsomkostninger, faste beløb og faste takster

A. Sammendrag af de vigtigste elementer

Prioritet	Fond	Specifik målsætning	Regionskategori	Anslået andel af den samlede finansielle tildeling inden for den prioritet, hvorpå den forenklede omkostningsmodel vil blive anvendt, i %	Omfattede operationstype(r)		Indikator, der udløser refusion		Måleenhed for den indikator, der udløser refusion	Type forenklet omkostningsmodel (standardsats for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster)	Den forenklede omkostningsmodel — beløb (i EUR) eller procentsats (i tilfælde af faste takster)
					Kode(1)	Beskrivelse	Kode(2)	Beskrivelse			

(1) Dette henviser til koden for forskellige interventionsområder i tabel 1 i bilag I til forordningen om fælles bestemmelser og bilag IV til forordningen om Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond.

(2) Dette henviser til koden for en fælles indikator, hvis relevant

Tillæg 1: EU-bidrag baseret på enhedsomkostninger, faste beløb og faste takster

B. Nærmere oplysninger efter operationstype

C. Beregning af standardsats for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster

1. Kilde til data, der anvendes til at beregne standardsatsen for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster (hvem har frembragt, indsamlet og registreret dataene, hvor lagres de, skæringsdatoer, validering mv.)

2. Redegør nærmere for, hvorfor den foreslåede metode og beregning baseret på artikel 94, stk. 2, i forordningen om fælles bestemmelser er relevant for den pågældende operationstype.

3. Redegør nærmere for, hvordan beregningerne blev foretaget, navnlig med hensyn til eventuelle kvalitative eller kvantitative forudsætninger. Hvis det er relevant, bør statistisk dokumentation og benchmarks anvendes og, hvis der anmodes herom, forelægges i et format, som Kommissionen kan anvende.

4. Forklar, hvordan det er blevet sikret, at kun de støtteberettigede udgifter er medtaget i beregningen af standardsatsen for enhedsomkostninger, faste beløb eller faste takster.

5. Revisionsmyndighedens/-ernes vurdering af beregningsmetoden og beløbene og ordningerne til at sikre verificering, kvalitet, indsamling og lagring af data.

Tillæg 2: EU-bidrag baseret på finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger

A. Sammendrag af de vigtigste elementer

Prioritet	Fond	Specifik målsætning	Regionskategori	Beløb dækket af finansieringen, der ikke er knyttet til omkostninger	Omfattede operationstype(r)		Betingelser, der skal opfyldes, eller resultater, der skal opnås, og som udløser refusion ved Kommissionen	Indikator		Måleenhed for de betingelser, der skal opfyldes/resultater, der skal opnås, og som udløser refusion fra Kommissionen	Påtenkt refusionsmetode anvendt til refusion for støttemodtager(e)
					Kode (1)	Beskrivelse		Kode (2)	Beskrivelse		

(1) Dette henviser til koden for forskellige interventionsområder i tabel 1 i bilag I til forordningen om fælles bestemmelser og bilag IV til forordningen om Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond.

(2) Dette henviser til koden for en fælles indikator, hvis relevant

B. Nærmere oplysninger efter operationstype

Artikel 22, stk. 3, i forordningen om fælles bestemmelser

Etableringen og udviklingen af 8 lokale erhvervsfyrtårne skal danne grundlag for fremtidens styrkepositioner i Danmark og kræver lokalt engagement fra et bredt sæt af aktører.

Regeringen ønsker, at Fonden for Retfærdig Omstilling investerer 100 mio. kr. i realiseringen af de to lokale erhvervsfyrtårne, som er placeret i de støtteberettigede landsdele. Dette skal supplere de midler, som er afsat til implementering af anbefalinger nationalt, fra Regional- og Socialfonden Plus 2021-2027 og fra REACT-EU.

Følgende operationer forventes gennemført fra 2023:

Nordjylland skal være international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv og vise verden de store klimagevinster og vækst- og beskæftigelsesmuligheder, der kan høstes ved at videreudvikle, sammentænke, anvende og eksportere nye grønne teknologier. Ambitionen er at fange, genbruge eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint.

Operationen skal bidrage til, at der frem mod 2025 udvikles et mere sammenhængende energi- og resourcesystem i Nordjylland. I den forbindelse skal operationen understøtte, at CCUS-værdikæden opdyrkes i Danmark, således at danske virksomheder kan være leverandører af teknologi og løsninger til fremtidens grønne erhverv inden for CCUS. Operationen skal ydermere sikre, at fremtidens grønne arbejdsstyrke udvikles frem mod 2025.

Syddjylland skal være en international, grøn energimetropol. Det skal ske ved at etablere et erhvervsfyrtårn, der bl.a. fastholder og udbygger landsdelens eksisterende styrkepositioner inden for grøn energi med det formål at udvikle, teste og demonstrere fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder ift. Power-to-X og integrerede energisystemer.

Operationen skal bidrage til, at der frem mod 2025 etableres et selv bærende nationalt center for grøn energi og sektorkobling i Syddjylland. I den forbindelse skal operationen understøtte, at de infrastrukturelle rammer for produktionen og distributionen af PtX-produkter og sektorkobling forbedres. Operationen skal ydermere sikre, at udbuddet af kvalificeret arbejdskraft til den grønne omstilling øges.

1. Oversigt over omstillingsprocessen og identificering af de mest negativt påvirkede områder i medlemsstaten

Reference: artikel 11, stk. 2, litra a) og b), og artikel 6

Nationale politiske initiativer

Med Parisaftalen og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling fra 2015 er der nået global enighed om nødvendigheden af at ændre den kurs, som verden er på med store temperaturstigninger med uoprettelige skader til følge. Der er imidlertid behov for markant forøget ambition og handling, hvis verden skal nå Parisaftalens 1,5 graders målsætning.

Regeringen ønsker, at Danmark som grønt foregangsland tager lederskab for den globale klimaindsats og en retfærdig global omstilling til bæredygtige samfund til gavn for verdens befolkninger. I den forbindelse indgik den danske regering og Folketingets partier (december 2019) aftale om en ny klimalov[1]. Aftalen er bindende og fastsætter, at Danmarks overordnede mål er at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030 relativt til udledningen i 1990, samt et langsigtet mål om klimaneutralitet senest i 2050. Dette er i tråd med den Europæiske Klimalov, der ligeledes sætter krav om klimaneutralitet i 2050[2].

Den danske regering har vedtaget en række initiativer der skal sikre at målene indfries, herunder Køreplan for et grønt Danmark[3], Klimaprogrammet (2021)[4], Danmark kan mere I [5] (2021) samt delaftalen om Investeringer i et fortsat grønnere Danmark[6]. I juni 2022 indgik regeringen ydermere aftalen Grøn skattereform for industri mv.[7], hvor der bl.a. indføres en ny og ambitiøs CO2-afgift, samt aftalen Etablering af en grøn fond[8], hvor der reserveres 53,5 mia. kr. til investeringer i grøn omstilling frem mod 2040. I den nationale energi- og klimaplan for perioden 2021-2030 redegøres der endvidere for Danmarks nuværende og fremtidige udvikling inden for bl.a. reduktion af drivhusgasudledninger, energieffektivitet og konkurrenceevne (NECP) [9].

Ruslands invasion af Ukraine har skabt forstyrrelser i verdensøkonomien og vist et behov for at sikre uafhængighed af russisk gas. Med "Danmark kan mere II"[10] er ambitionen, at Danmark hurtigst muligt gør sig uafhængig af russisk gas. Det er i tråd med Esbjerg-erklæringen fra maj 2022, hvor Tyskland, Danmark, Belgien og Nederlandene har sat et fælles mål om at levere mindst 65 GW havvind i 2030, og om at kapaciteten øges til mindst 150 GW i 2050. Seneste er der sat yderlige mål i relation til udbygning af grøn energi med Aftalen om et mere grønt og sikkert Danmark[11]. De danske initiativer understøtter i den forbindelse RePowerEU, der skal sikre en markant fremskyndelse af omstillingen til grøn energi, og samtidigt sikre Europas energiuafhængighed. Analyser peger desuden på, at omstillingen til grøn energi ikke blot kræver investeringer i grønne nøgleteknologier, men også opkvalificering af personale[12].

Ifølge Klimarådet kan Danmark ikke indfri 70 pct. målet, uden at vi investerer i kendte men umodne teknologier[13]. De udviklingstiltag, som igangsættes i dag, tager tid at modne, før de kan levere reduktioner. For at kunne realisere teknologiernes potentialer inden 2030, er der derfor behov for at investere massivt i teknologierne i dag. Regeringens tilgang handler således ikke om et 'teknologisk quick fix', men om målrettede investeringer i teknologier med store reduktionspotentialer, som er nødvendige for at komme i mål[14]. Regeringen har således igangsat mange initiativer og budgetteret mange midler på Finansloven, hvoraf Fonden for Retfærdig Omstilling kan medvirke til at understøtte udvalgte initiativer.

De nationale initiativer samt den økonomiske situation i Danmark er uddybet i bilag 1. I bilaget "TJTP 1. Bilag med figurer til afsnit 1" er der indsat en tidslinje (figur 1), der viser udvalgte politiske initiativer, som regeringen har vedtaget for at understøtte omstillingsprocessen hen mod en klimaneutral økonomi i 2050.

Fonden for Retfærdig Omstilling er målrettet hhv. Nord- og Sydjylland, som risikerer at blive mest berørt af omstillingen til en klimaneutral økonomi. Fonden for Retfærdig Omstilling understøtter derfor kun politiske initiativer, hvor initiativerne kan siges at medvirke til at afhjælpe den omstillingsudfordring som hhv. Nord- og Sydjylland er udpeget på baggrund af. Omstillingsprocessen mod klimaneutralitet betyder for eksempel, at brugen af fossile brændstoffer og gas udfases frem mod 2050, hvor der vil være stop for udvinding af gas og olie i Nordsøen[15]. Således forventes naturgasforbruget at falde med 75 pct. fra 2022 til 2030, hvilket særligt vil påvirke gasindustrien i Sydjylland, jf. figur 2 i "Forbrug af ledningsgas" i "TJTP 1. Bilag med figurer til afsnit 1". Det er derfor afgørende, at der allerede handles nu med henblik på at afbøde sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige udfordringer som følge af omstillingsprocessen frem mod klimaneutralitet. Omfanget og hastigheden af de nødvendige investeringer i grønne teknologier vil kræve, at der investeres på forkant af efterspørgslen for at drive behov og efterspørgsel.

Udfasningen af fossile brændsler, fx udfasningen af udvinding af gas og olie i Nordsøen, vil samtidig medføre at udbuddet af fossile brændsler i Danmark forventeligt falder, samtidigt med at efterspørgslen på de nye grønne brændsler stiger, da udbuddet øges markant frem mod 2030. Når det, der kan elektrificeres, er elektrificeret, skal resten drives af bæredygtige brændstoffer, som er produceret af grøn strøm. Fonden for Retfærdig Omstilling investerer derfor i udviklingen af nøgleteknologierne CCUS, PtX og pyrolyse, således Nord- og Sydjyllands omstillingsudfordringer afhjælpes, dels ved at nedbringe CO₂-udledningen, og dels ved at give nord- og sydjyske virksomheder muligheden for at udvikle alternativer til de CO₂-udledende brændstoffer. Fondens midler er således målrettet de indsatsområder, der forventes at have den største effekt i relation til at understøtte en retfærdig omstilling i de støtteberettigede landsdele. Det vil med fondens midler ikke være muligt at adressere og afhjælpe alle de omstillingsudfordringer som landsdelene står overfor, ligesom det heller ikke vil være muligt at yde støtte til investeringer i forbindelse med produktion, forarbejdning, transport, distribution, lagring eller forbrænding af fossilt brændsel, jf. artikel 9, litra d i Forordning (EU) 2021/1056 [16]. Samtidig vil der ligeledes være en række begrænsninger relateret til støtte, der ydes til store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, hvilket uddybes i afsnit 2.4.

Jf. artikel 8, stk. 2 i Forordning (EU) 2024/795 er det muligt at støtte produktive investeringer i store virksomheder, som bidrager til STEP-målene, under Fonden for Retfærdig Omstilling. Store virksomheder udgør en betydelig del af værdikæderne for de grønne nøgleteknologier, som støttes under det danske program for Fonden for Retfærdig Omstilling. Ifølge en kortlægning af det danske PtX-aktørlandskab har 43% af de identificerede PtX-virksomheder mere end 100 ansatte[17]. Tilsvarende viser en undersøgelse af CCUS-aktører i Danmark, at SMV-segmentet er underrepræsenteret, hvorimod store virksomheder udgør cirka en tredjedel af CCUS-aktørerne[18]. Dette adskiller sig markant fra den generelle sammensætning af danske virksomheder, hvor SMV'er udgør mere end 99% af alle virksomheder[19].

Store virksomheder investerer betydeligt mere i forskning, udvikling og innovation sammenlignet med SMV'er og står dermed i spidsen for udviklingen og implementeringen af nye teknologier[20]. Store virksomheder derfor er vigtige for at kunne foretage de risikovillige investeringer i umoden teknologi, som er langt fra kommercialisering, og dermed spiller store virksomheder en afgørende rolle i at styrke mulighederne for øget produktivitet og vækst, hvilket også påvirker SMV'erne i værdikæden positivt. SMV'erne udgør samtidig en essentiel del af værdikæderne som underleverandører og producenter af delkomponenter, samt gennem udvikling, test og demonstration af teknologier i mindre skala.

SMV'er er det primære fokus for Fonden for Retfærdig Omstilling, men både SMV'er og store virksomheder vil bidrage til implementeringen af territorialplanen og bidrage til at styrke strategisk afhængighed jf. Forordning (EU) 2024/795 artikel 2, stk. 2, litra b.

Den grønne omstilling fordrer kompetenceudvikling

Med den grønne omstilling accelereres kravene til at få opdateret arbejdsstyrkens kompetencer. Analyser har peget på, at de jobs, der skabes på baggrund af investeringerne i den grønne omstilling, i høj grad vil forudsætte specialkompetencer og tekniske færdigheder[21]. Rent kvantitativt fylder specialisterne ikke meget i det samlede rekrutteringsbehov, men de er som oftest meget svære at erstatte og udfylder vigtige strategiske funktioner i virksomhederne. Særligt de virksomheder, som ligger i udkantsområder, hvor der er langt til de store byer, har allerede i dag vanskeligt ved at skaffe specialister[22]. Fagforeninger og pensionskasser peger på, at der er et stort økonomisk potentiale for virksomheder og samfundet i at styrke fastholdelsen af seniorer på arbejdsmarkedet. Både for at sikre at den specialistviden, som er opbygget, ikke forsvinder, og samtidig for at sikre flere hænder til den grønne omstilling[23]. Fonden for Retfærdig Omstilling skal i den forbindelse medvirke til at afhjælpe rekrutteringsudfordringer ved at understøtte opkvalificering og fastholdelse af arbejdsstyrken.

Analyser peger på, at den grønne omstilling forventes at slå bredt igennem i virksomhedernes funktioner, og at det især er kompetencer til at gennemføre en tilpasning i produktion og logistik og understøtte innovation og forretningsudvikling, som der vil være behov for. I industrien angiver op mod to ud af tre af de adspurgte industrivirksomheder, at de er enige eller meget enige i, at de får behov for kompetencer relateret til den grønne omstilling[24]. Ved en konvertering af olie- og gasfelterne i Nordsøen til CCS-anlæg skønnes det for eksempel, at 3.290 arbejdspladser ville kunne fastholdes i beskæftigelse som led i drift, vedligeholdelse og servicering af de nye CCS-anlæg[25], såfremt medarbejderne får det fornødne opkvalificeringsforløb. Dette er nødvendigt, dels for at sikre, de nødvendige kompetencer til at kunne betjene de nye grønne løsninger, og dels for at sikre personer der i dag arbejder i CO₂- og energitunge industrier får de nødvendige kompetencer, så de ikke falder ud af arbejdsmarkedet.

Allerede nu oplever virksomhederne mangel på faglært arbejdskraft som fx elektrikere, smede og VVS'er samt personer med videregående uddannelser som ingeniører, og denne mangel forventes at stige frem mod 2030[26][27]. CONCITO's analyse "Manglende opkvalificering spænder ben for grøn omstilling" peger på, at Danmark først og fremmest skal opkvalificere og ikke omskole, og dette gælder alle på arbejdsmarkedet. Fonden for Retfærdig Omstilling skal derfor bl.a. bidrage til at styrke samarbejder, der kan være med til at understøtte opkvalificeringsforløb, skabe ny viden om kompetencebehov og skabe interesse for efterspurgte jobs til at understøtte omstillingsprocessen mod klimaneutralitet.

Fonden for Retfærdig Omstilling skal i den forbindelse medvirke til at afhjælpe rekrutteringsudfordringer ved at understøtte opkvalificering og fastholdelse af arbejdsstyrken. (se afsnit 2.3. for komplementaritet til Socialfonden Plus).

1.2 Identificering af de mest negativt påvirkede områder i medlemsstaten

Fonden for Retfærdig Omstilling skal målrettes den eller de landsdele, som er mest negativt påvirket af omstillingsprocessen til en klimaneutral økonomi i 2050. Omstillingen kan være i form af udfasning af produktion af fossilt brændsel, navnlig set i forhold til den forventede arbejdstagertilpasning, eller omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser i industrianlæg, særligt set i forhold til de industrianlæg, der har den højeste drivhusgasintensitet.

Danmarks udpegning af landsdele tager udgangspunkt i, at de hårdest ramte landsdele udvælges for hver af de to ovennævnte omstillingsprocesser, samt med udgangspunkt i CO₂-udledningen sammenholdt med antallet af årsværk for industriarbejdssteder fordelt på landsdele.

Klimapartnerskabet for energitug industri har opgjort den geografiske placering af godt 600 virksomheder, der er karakteriseret ved energiintensive produktionsprocesser[28]. Figur 3 i "TJTP 1. Bilag med figurer til afsnit 1" viser udledningerne, og den regionale fordeling heraf fra Danmarks 17 mest energiintensive virksomheder samt fra olie- og gasudvindingen på Nordsøen, der kan tilskrives Sydjylland, da alle aktiviteter i olie- og gasudvindingen udgår fra Esbjerg[29].

Jf. figur 3 i "TJTP 1. Bilag med figurer til afsnit 1" bemærkes det, at der i landsdelen Vest- og Sydsjælland befinder sig store punktudledere af CO₂. Det er Equinor Refining i Vestsjælland og Nordic Sugar i Vest- og Sydsjælland. Regeringen traf i februar 2021 beslutning om at igangsætte projektet Grøn Gas Lolland-Falster, der vedrører etablering af en gasledning, som på sigt skal forsyne området omkring Nordics Sugar med biogas. Udfordringen med at understøtte en omstillingsproces ift. Nordic Sugar vurderes således løst, hvorfor Fonden for Retfærdig Omstilling i mindre grad findes relevant i forhold til Vest- og Sydsjælland. Samtidig kan Fonden for Retfærdig Omstilling ikke støtte investeringer ifm. produktion, forarbejdning, transport, distribution, lagring eller forbrænding af fossilt brændsel, hvilket gør, at det ikke er muligt at støtte aktiviteter relateret til Equinor Refining. På den baggrund lægges der ikke op til at udpege Vest- og Sydsjælland under denne omstillingsudfordring, da udfordringerne i tilknytning til landsdelens drivhusgasintensitet allerede adresseres. Til gengæld udpeges Nordjylland med udgangspunkt i behovet for omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser, og Sydjylland udpeges med udgangspunkt i at afbøde konsekvenserne af udfasning af produktion af fossile brændstoffer i blandt andet Nordsøen (Baggrunden for udpegningen af Nord- og Sydjylland udfoldes i afsnit 2.1.)

2. Vurdering af omstillingsudfordringer for hvert af de identificerede territorier

Reference: artikel 11, stk. 2, litra c)

Område: Nordjylland og Sydjylland

2.1. Vurdering af de økonomiske, sociale og territoriale virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050

Reference: artikel 11, stk. 2, litra c)

Regeringen har igangsat en række initiativer og budgetteret mange midler på Finansloven, hvoraf Fonden for Retfærdig Omstilling kan medvirke til at understøtte udvalgte initiativer, som vurderes at give den største effekt i forhold til at understøtte en retfærdig omstilling i de støtteberettigede landsdele.

Omstillingsudfordringer i Nordjylland

Nordjyllands erhvervsliv er sammenlignet med andre landsdele kendetegnet af en høj koncentration af virksomheder inden for cementbranchen. Landsdelen tegner sig bl.a. på grund af cementbranchen for den største udledning af CO₂ pr. indbygger i Danmark. Dette svarer i praksis til udledningen fra én enkelt virksomhed i Nordjylland; cementvirksomheden Aalborg Portland, jf. tabel 1 i bilag 2.1.

Cementbranchens produktionsmetoder indebærer et højt energiforbrug og derved en CO₂-udledning, som vil være umulig eller svær at nedbringe med de nuværende tilgængelige teknologiske løsninger

såsom elektrificering. For at sikre, at Danmarks 70 pct.-reduktionsmål indfries, er der behov for at finde og skalere teknologiske løsninger, som muliggør nedbringelse af CO₂-udledningerne ved de energiintensive produktionsprocesser i industrianlæggene i Nordjylland, uden at nordjyske virksomheder kan blive nødsaget til at indstille eller væsentligt nedskalere deres økonomiske aktiviteter og derved nedlægge arbejdspladser som følge af klimatiltag såsom en øget CO₂-beskatning.

I sin investeringsvejledning for anvendelse af Fonden for Retfærdig Omstilling i Danmark[1] peger EU-Kommissionen også på behovet for omstilling i landsdel Nordjylland med ophæng i, at den danske cementindustri er lokaliseret i denne region. Cementindustriens aktivitet er udsat som følge af de store drivhusgasemissioner, og den procesrelaterede drivhusgasintensitet i denne industri ligger langt over gennemsnittet for EU. Kulstofintensiteten fra industrien i området fremhæver omfanget af udfordringen med at udfase fossile brændstoffer i produktionen, og det betyder, at sektoren vil skulle igennem en betydelig omstillingsproces frem mod 2030. Det risikerer at få negative følger for de personer, der er direkte ansat i produktionen, ligesom det også risikerer at påvirke underleverandører og økonomien i området gennem negative følgevirkninger. En omstilling, der tager hensyn til de sociale aspekter, kræver innovative løsninger i hele værdikæden. På den baggrund har EU-Kommissionen identificeret et behov for investeringer i tiltag, som vil hjælpe med at gøre den regionale økonomi mere moderne og konkurrencedygtig.

Omstilling til en bæredygtig cementindustri vil kræve udvikling, etablering og implementering af nye teknologier, især CCS, som for nuværende ikke er økonomisk rentable. Manglende rentabilitet kan nedbringe Aalborg Portlands og det relaterede økosystem af virksomheders incitament og mulighed for at foretage investeringer i de nødvendige omlægninger og nye teknologier, hvilket derved udgør en stor risiko for kulstoflækage, hvis produktionen flyttes til lande uden for EU. Klimapartnerskabet for Energitung Industri peger ligeledes på, at potentialet for reduktioner i CO₂-udledningen fra Aalborg Portland er stort, men kræver implementering af nye teknologier, særligt kulstoffangst og lagring (CCS) som på nuværende tidspunkt ikke er rentabel.

Cementindustrien beskæftiger desuden en del medarbejdere, herunder både de 350 medarbejdere ansat på Aalborg Portland, samt det relaterede økosystem omkring virksomheden, hvis nuværende arbejdspladser kan være truet i takt med omlægningen af cementindustrien. Dette tilskrives dels den nødvendige omlægning af de nuværende CO₂-intensive produktionsprocesser, og dels ændrede krav til arbejdsstyrkens kompetencer ved etableringen af nye jobs til bygning og betjening af nye grønne nøgleteknologiske anlæg og infrastruktur. Begge dele kræver op- og omkvalificering af den nuværende arbejdsstyrke i cementindustrien for at afbøde de socioøkonomiske konsekvenser, herunder tab af arbejdspladser og for at sikre tilførslen af kvalificeret arbejdskraft til etablering og betjening af nye grønne teknologier.

Omstillingsudfordringer i Sydjylland

Sydjylland er hjemsted for knap 40 pct. af de mest udledningstunge industrivirksomheder i Danmark. Dette inkluderer olie- og gasudvindingen i Nordsøen, der udgør over halvdelen af regionens samlede udledninger.

Sydjylland skiller sig endvidere ud, når der ses på beskæftigelsen i industrivirksomhederne sammenholdt med CO₂-udledninger fordelt på landsdele, idet Sydjylland grundet koncentrationen af virksomheder indenfor olie- og gasindustrien, har en høj industribeskæftigelse, som udleder meget CO₂, jf. tabel 2 i bilag 2.1.[2]. Samtidig er der truffet beslutning om at indføre en 2050-slutdato for alle olie- og gasaktiviteter i den danske del af Nordsøen. Nordsøaftalens beslutning om at aflyse 8. udbudsrunde og annullere fremtidige udbudsrunder forventes at betyde, at Danmarks olie- og gasproduktion reduceres

med 9-15 pct. fremadrettet[3]. Dette svarer til et årligt tab i BNP 2028-2050 på 1¼ - 2¼ mia. kr., hvilket i særlig grad vil påvirke økonomien i Sydjylland.

På landsplan beskæftiger branchen Råstofindvinding, der omfatter olie- og gasselskaber, omkring 4.200 fuldtidsbeskæftigede (2019). Heraf var ca. 43 pct. beskæftiget i Sydjylland og langt hovedparten i Esbjerg Kommune jf. tabel 2 i bilag 2.1. Hertil kommer en lang række virksomheder, der fungerer som underleverandører og servicevirksomheder for olie- og gasselskaberne. Den samlede direkte beskæftigelse inden for olie- og gasindustrien i Region Syddanmark vurderes til ca. 5.700 beskæftigede, hvor langt hovedparten er beskæftiget i aktiviteter knyttet til Esbjerg Havn[4] Ud over den direkte beskæftigelse vurderes den afledte beskæftigelse at udgøre yderligere 4.400 beskæftigede, mens den inducerede beskæftigelse estimeres til ca. 5.100. Samlet set kan omkring 15.000 beskæftigede omkring Esbjerg havn blive berørt af udfasningen af olie- og gasproduktionen.

Sydjylland har i flere årtier været og er fortsat et vigtigt center for olie- og gasindustrien i Danmark. Esbjerg Havn har historisk fungeret som serviceportal for olie- og gasindustrien, og sektoren spiller en væsentlig rolle for vækst og beskæftigelse i og omkring Esbjerg, hvor der er en høj koncentration af virksomheder i energisektoren med specialiseret viden inden for energiproduktion. Udfasningen af produktionen af fossilt brændsel må derfor forventes at påvirke beskæftigelsesmulighederne i området omkring Esbjerg betydeligt, hvilket understøttes i en rapport fra Region Syddanmark[5], som allerede i 2017 bl.a. identificerer et begyndende fald i beskæftigelsen indenfor olie og gas.

Sydjylland kommer til at stå over for socioøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udfordringer forbundet med udfasningen af produktion af fossilt brændsel, hvorfor der skal handles og forebygges nu. Dette underbygges af behovet for omfattende igangsættelse af udfasningstiltag af indvindingen, forædlingen og afbrændingen af olie, gas og andre fossile brændstoffer, samt opskaleringen af CO₂-neutrale og vedvarende energiløsninger. Som FN's Klimapanel (IPCC) i sin "Sixth Assessment" rapport[6] fra februar 2022 slår fast, befinder vi os netop nu i et smalt og hurtigt lukkende vindue i forhold til at begrænse den globale temperaturstigning til 1,5 C°, og derved undgå irreversible klimaforandringer. På baggrund heraf er det vigtigt, at omstillingsprocessen af Sydjyllands olie- og gasindustri igangsættes snarest. Sydjylland står derfor over for restrukturering af en væsentlig industri, samt væsentlige socioøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udfordringer som følge heraf. Sydjylland kan derfor siges at være et godt eksempel på, at den grønne omstilling kan have stærke geografisk koncentrerede effekter, hvor skævt fordelte effekter får negative følgevirkninger for både beskæftigelse, forsyningskæder og socioøkonomiske forhold i lokalsamfundene.

2.2. Udviklingsbehov og -målsætninger for 2030 med henblik på at opnå en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050

Reference: artikel 11, stk. 2, litra d)

Grønne teknologier som Power-to-X, brun bioraffinering såsom pyrolyse og CO₂-fangst, -lagring og -anvendelse har et stort potentiale i relation til udviklingen af nye værdikæder og skabe mange nye arbejdspladser i både Syd- og Nordjylland. Fonden for Retfærdig Omstilling investerer derfor i udviklingen af nøgleteknologierne CCUS, PtX og pyrolyse, således Nord- og Sydjyllands omstillingsudfordringer afhjælpes, dels ved at nedbringe CO₂-udledningen, og dels ved at give Nord- og Sydjske virksomheder muligheden for at udvikle alternativer til de CO₂-udledende brændstoffer. Både SMV'er og store virksomheder vil bidrage til udviklingen og implementeringen af disse teknologier. Se nærmere beskrivelse af de udvalgte teknologier i bilag 2.2.

Udviklingsbehov i Nordjylland

I lyset af at Nordjylland har den højeste udledning af CO₂ pr. indbygger blandt de danske regioner, bør Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte en grøn omstilling af den nordjyske industri og herigennem muliggøre, at Nordjylland kan realisere de brede erhvervs- og beskæftigelsesmæssige potentialer forbundet med CO₂-fangst, -lagring og -anvendelse. Nye grønne teknologier inden for CO₂-fangst, -lagring og -anvendelse (CCUS) udgør således en stærk udviklingsmulighed for Nordjylland, da teknologierne på sigt forventes at kunne hjælpe energiintensive virksomheder inden for fx cementindustrien med at nedbringe deres CO₂-aftryk og derved danne grundlag for en ny værdikæde af forskellige grønne virksomheder med stort potentiale for jobskabelse, vækst og eksport. Analyser peger på, at investeringer i CO₂-fangst og -lagring samt PtX kan genere efterspørgsel efter 20.000 ekstra årsværk frem til 2030[1].

For at kunne indfri potentialet inden for CCUS er der behov for at accelerere den teknologiske udvikling, som kan føre til nye grønne løsninger for de energiintensive virksomheder, og der er behov for parallelt at opbygge en grøn erhvervsinfrastruktur for CO₂-fangst og -lagring samt udvikle teknologier til anvendelse af indfanget CO₂ fx til grønne brændstoffer. Der vil endvidere være behov for udvikling af arbejdsstyrkens kompetencer til CO₂-fangst, -lagring og -anvendelse, herunder PtX.

Der er gode muligheder for, at der i Nordjylland kan opbygges en CCUS-infrastruktur. Foruden tilstedeværelsen af virksomheder, der kan få gavn af CO₂-fangst, er der i Nordjylland også lovende muligheder for at lagre CO₂ i undergrunden. Nordjylland har den geografiske nærhed til potentielle CO₂ lagringsstrukturer i de tidligere olie- og gasfelter i Nordsøen og på land. Dertil kommer Nordjyllands geografiske placering i forhold til energioen i Nordsøen.

Der er et stort potentiale for at mindske klimabelastningen gennem CO₂-fangst for de nordjyske industrivirksomheder. Samtidigt kan CCUS indebære brede erhvervs- og beskæftigelsesmæssige potentialer for hele Nordjylland. Skal der i Nordjylland etableres en CCUS-infrastruktur, vil det i udviklings- og etableringsfasen skabe beskæftigelse i Nordjylland samt stimulere øget efterspørgsel og beskæftigelse i byggesektoren. Samtidigt vil det på længere sigt føre til vækst og beskæftigelse til fx drift i forbindelse med både fangst, transport og lagring af CO₂.

Nordjylland har endvidere et stort potentiale i relation til udvikling og opskalering af brun bioraffinering i form af pyrolyse, da den grundlæggende infrastruktur allerede er etableret i Nordjylland i form af et netværk af biogasanlæg. Det er tidligere anslået, at pyrolyse på landsplan har et teknisk reduktionspotentiale i størrelsesordenen 2 mio. tons CO₂e i 2030. Der foreligger ikke data for beskæftigelsespotentialet specifikt for brun bioraffinering, men en rapport fra Fagbevægelsens Hovedorganisation (2020) har peget på, at en investering i bioraffinering og opskalering af anlæg (f.eks. mhp. produktion af grønne proteiner) potentielt vil kunne generere 7000 årsværk på landsplan[2].

Udviklingsbehov- og målsætningen for Nordjylland er uddybet i bilag 2.2. I bilaget "TJTP 2.2. Bilag med figurer til afsnit 2.2" er der endvidere en tidslinje over udviklingsbehov og målsætninger frem mod 2030 i Nordjylland (figur 4) samt en oversigt over de største danske punktkilder til CO₂ udledning (figur 5).

Udviklingsbehov i Syddjylland

På baggrund af at udfasningen af olie- og gasproduktionen rammer arbejdsmarkedet i Syddjylland særlig hårdt bør Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte en grøn omstilling af den syddjyske industri, og herigennem muliggøre at Syddjylland kan realisere de brede erhvervs- og beskæftigelsesmæssige potentialer forbundet med nye grønne nøgleteknologier, som fx PtX, CO₂-fangst, -lagring eller -

anvendelse, og dermed afbøde de betydelige beskæftigelsesmæssige og socioøkonomiske udfordringer som følge af olie- og gasindustriens igangværende afvikling.

Danmark har med beslutningen om opførelsen af de kommende havvindmølleparker ved den jyske vestkyst, etablering af en energiø i Nordsøen, og beslutningen om at indføre en slutdato for alle olie- og gasaktiviteter i den danske del af Nordsøen i 2050[3] for alvor iscenesat Sydjylland som hovedaktør i omstillingen fra olie og gas til grøn energi. De store investeringer i energiinfrastrukturen, herunder havvindmølleparkerne, tæt på og i Sydjylland bevirker, at Sydjylland har gode forudsætninger for at udvikle og afprøve produktion af nye grønne brændsler af strøm og brint – PtX.

Lagring af CO₂ (CCS) rummer fx et særligt erhvervspotentiale for Sydjylland, samtidigt med at Sydjylland har gode forudsætninger for at udvikle og afprøve PtX-løsninger i større skala, bl.a. som følge af en række toneangivende, højteknologiske grønne virksomheder i Trekantområdet. Det schweiziske energiselskab H2 Energy Europe planlægger desuden at investere et milliardbeløb i opførelsen af Europas største PtX-anlæg i Esbjerg, som efter planen skal stå klar i 2024 og kan skabe 200-300 arbejdspladser[4]. Med henblik på, at indfri de beskæftigelsesmæssige potentialer forbundet med de ovennævnte anlægsinvesteringer, hvoraf Europas største PtX-anlæg forventes operationelt allerede i 2024, kræver det igangsættelse af om- og opkvalificerende forløb for dele af arbejdsstyrken, der på nuværende tidspunkt er beskæftiget i olie- og gasindustrien.

Med henblik på at udnytte Sydjyllands potentialer er der behov for en særlig indsats for at fastholde branchens højt specialiserede arbejdskraft i landsdelen i takt med udfasning af fossilt brændstof. Der kan også være et særligt potentiale for at bruge olie- og gassektorens arbejdsstyrke i relation til CO₂-lagring, hvor der fx vurderes at være et overlap i behovet for specifikke ingeniør-kompetencer.

Udviklingsbehov- og målsætningen for Sydjylland er uddybet i bilag 2.2. I bilaget "TJTP 2.2. Bilag med figurer til afsnit 2.2." er der endvidere en tidslinje over udviklingsbehov og målsætninger frem mod 2030 i Sydjylland (figur 6).

2.3. Sammenhæng med andre relevante nationale, regionale eller territoriale strategier og planer

Reference: artikel 11, stk. 2, litra e)

Territorialplanen og programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling komplementerer og skaber synergi med en række andre EU-fonde og instrumenter. (Alle punkter er uddybet i bilag 2.3):

Den Europæisk Brintstrategi

Den danske anvendelse af midlerne fra Fonden for Retfærdig Omstilling understøtter Kommissionens ambitioner for udviklingen af værdikæder for brint, idet midlerne målrettes støtte til projekter med potentiale til at sikre udviklingen af CO₂-fangst-, lagring og brintrelaterede teknologier, herunder PtX.

Udviklingsbehov forbundet med Klimaloven og Klimahandlingsplanen

I regeringens klimaprogram for 2021 er alle centrale grønne teknologier og løsninger analyseret, og det vurderes at teknologiernes potentiale er stort nok til at indfri 70 pct.-målet[1]. Klimaprogrammet peger på, at der i kraft af Danmarks forsknings- og erhvervsmæssige styrkepositioner er gode forudsætninger for at modne og skalere nye teknologier. Samtidigt, understreges det, at kommende implementeringsudfordringer ikke skal undervurderes. Hvis det skal lykkedes at gå fra potentiale til

sparet CO2e skal teknologierne op i skala og ned i pris. De nationale klimahandlingsplaner mv. har stor relevans i forhold til Fonden for Retfærdig Omstilling, da erhvervslivet i Nordjylland og Syddjyland har helt særlige udfordringer i forbindelse med den grønne omstilling.

Virksomhedsudvikling i hele Danmark (Danmarks Strategi for Intelligent Specialisering)

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelsens Strategi "*Virksomhedsudvikling i hele Danmark*" indeholder syv regionale kapitler, hvoraf de regionale erhvervskapitler for hhv. Nord- og Syddjyland udgør særlig relevans for Fonden for Retfærdig Omstilling.

Af det regionale kapitel for Nordjylland fremgår det, at Nordjylland har gode forudsætninger for at opbygge en grøn erhvervsinfrastruktur for CO2-fangst, anvendelse og -lagring gennem udvikling og test af teknologier samt opbygning af kompetencer hertil. Fonden for Retfærdig Omstilling skal i den forbindelse understøtte etableringen af en nordjysk grøn erhvervsinfrastruktur.

En af de markante syddjyske erhvervsstyrker, som erhvervsfremmeindsatsen i Syddjyland tager sit udgangspunkt i, er energi og udviklingen og eksport af grønne løsninger. Syddjyske virksomheder er godt med på den digitale og grønne omstilling, men der ligger fortsat stort potentiale for de syddjyske virksomheder i at udvikle cirkulære løsninger og dermed accelerere den grønne omstilling. Syddjyland har i den forbindelse gode forudsætninger for at afhjælpe de socioøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udfordringer, som landsdelen står over for i forbindelse med udfasningen af produktion af fossilt brændsel, ved at øge væksten og skabe nye arbejdspladser i relation til fx sektorkobling, Power-to-X.

De Regionale Vækstteams

De regionale vækstteams for Nord- og Syddjyland afleverede deres anbefalinger til regeringen i maj 2021, og begge vækstteams har udarbejdet anbefalinger, som flugter med intentionen bag Fonden for Retfærdig Omstilling[2].

Koordination og komplementaritet med andre initiativer samt andre EU-fonde og instrumenter

Fonden for Retfærdig Omstilling komplementerer og skaber synergi med en række andre EU-fonde og instrumenter. Danmark sikrer koordinering mellem Fonden for Retfærdig Omstilling, Regionalfonden, Socialfonden Plus og brexittilpasningsreserven, bl.a. ved at Erhvervsstyrelsen er forvaltningsmyndighed for fondene. Indsatserne under Fonden for Retfærdig Omstilling komplementerer bl.a.

genopretningsfonden (RRF) og Socialfonden Plus ved at investere i de kompetencer, som efterspørges af virksomhederne i forbindelse med omstillingsprocessen mod klimaneutralitet. Indsatserne under Fonden for Retfærdig Omstilling komplementerer bl.a. Regionalfonden ved at investere i hele den lokale værdikæde med fokus på udvikling af SMV'er, test og demonstration af løsninger inden for cirkulær økonomi og udvikling af nye grønne teknologier til at opnå emissionsreduktioner. Med STEP prioriteten komplementeres værdikædeindsatsen med muligheden for at store virksomheder kan modtage støtte til produktive investeringer.

Der er desuden sammenhæng til indsatserne under REACT-EU, bl.a. flugter aktiviteter relateret til udviklingen af erhvervsfyrtårnene i Nord- og Syddjyland med Fonden for Retfærdig Omstillings formål. Disse synergier understreges ligeledes i Partnerskabsaftalerne[3].

Indsatserne under Fonden for Retfærdig Omstilling komplementerer øvrige nationale indsatser inden for nye grønne nøgleteknologier fx i relation til Innovationsfonden, Det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP), Danmarks Grønne Investeringsfond, Vækstfonden samt øvrige fonde hvis formål er at medfinansiere investeringer, som fremmer en grøn omstilling af de danske samfund.

I forbindelse med udmøntning af midlerne fra Fonden for Retfærdig Omstilling vil Danmark således - hvor det er relevant - tilstræbe synergi med Landdistriktsfonden (CAP), og den europæiske landbrugsfond for udvikling af Landdistrikterne (EAFRD) samt EU's forsknings- og innovationsprogram Horizon Europe

For yderligere komplementaritet og synergier til Fonden for Retfærdig Omstilling henvises i øvrigt til Partnerskabsaftale mellem Danmark og Europa-Kommissionen vedrørende de europæiske struktur- og investeringsfonde 2021-2027

Mekanismen for en retfærdig omstilling

Støtte til operationstyperne i det danske program for Fonden for Retfærdig Omstilling ydes i form af tilskud, jf. søjle 1 ”Fonden for Retfærdig Omstilling” i mekanismen for retfærdig omstilling.

Foranstaltningerne i søjle I kan suppleres af søjle II og III i mekanismen for en retfærdig omstilling. Søjle II i mekanismen for retfærdig omstilling består af en særlig ordning under InvestEU, der udover støtte til indsatser, der skal reducere CO₂ udledningen også støtter projekter som fx har til formål at udvikle energiinfrastruktur og fjernvarme. Søjle III i mekanismen for retfærdig omstilling er en ny lånefacilitet for den offentlige sektor, hvor der ydes tilskud fra EU Kommissionen og lån fra Den Europæiske Investeringsbank (EIB). Tilskuddene og lånene skal adressere udfordringer ved overgangen til klimaneutralitet og investeringerne kan vedrøre energi- og transportinfrastruktur, energieffektiviseringstiltag og fjernvarmenet, samt social infrastruktur. De tre søjler er beregnet til at komplementere hinanden og muliggør en større geografisk og sektorbestemt spredning af omstillingen. Det bemærkes dog, at projekter udenfor de støtteberettigede landsdele, kun kan opnå støtte fra søjle II og III, såfremt de bidrager til at afhjælpe de omstillingsudfordringer som de støtteberettigede landsdele er udpeget på baggrund af. Søjle II og III vil således kunne understøtte indsatser, der bidrager til omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser samt indsatser, der bidrager til at afbøde konsekvenserne af udfasning af produktion af fossile brændstoffer

2.4. Planlagte operationstyper

Reference: artikel 11, stk. 2, litra g)-k), og artikel 11, stk. 5

For at få det optimale udbytte af Fonden for Retfærdig Omstilling ønsker Danmark at anvende midlerne fra fonden til at give de udpegede landsdele mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050, og derved bidrage til en retfærdig omstilling, gennem nedenstående 5 operationer. Selvom Nordjylland udpeges med udgangspunkt i behovet for omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser, og Sydjylland udpeges med udgangspunkt i at afbøde konsekvenserne som følge af udfasning af produktion af fossile brændstoffer i blandt andet Nordsøen, vil alle fem operationstyper kunne medvirke til at afhjælpe de omstillingsudfordringer som hhv. Nord- og Sydjylland står overfor. De aktiviteter som finder sted i Nordjylland vil også kunne komme til gavn for Sydjylland, og omvendt. På aktivitetsniveau følger det nationale program denne linje, derfor finder alle aktivitetstyperne anvendelse under alle operationstyperne.

Tilskud til aktiviteter under de planlagte operationstyper i regi af Fonden for Retfærdig Omstilling ydes i overensstemmelse med Forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling”, artikel 8 litra a), c), d), j) og k). Fonden vil jf. artikel 9, litra d) ikke kunne yde støtte til investeringer i forbindelse med produktion, forarbejdning, transport, distribution, lagring eller forbrænding af fossilt brændsel. Der vil jf. artikel 8 ligeledes være en række begrænsninger relateret til

støtte, der ydes til virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem. Tabellen i bilaget "TJTP 2.4 Bilag med figurer til afsnit 2.4" belyser, hvilke aktiviteter virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, kan opnå støtte til, under Fonden for Retfærdig Omstilling. Tabellen viser endvidere, at disse virksomheder ikke vil kunne opnå støtte til produktive investeringer, herunder investeringsstøtte mhp at reducere drivhusgasemissioner fra ETS-aktiviteter^[1] eller støtte til test og demonstration i industriel skala, jf. bilag 1 i direktiv 2003/87/EF. Anlæg, eller dele af anlæg, der benyttes til forskning, udvikling og testning af nye produkter, er imidlertid ikke omfattet af førnævnte direktiv 2003/87/EF, jf. bilag 1. Det vil sige, at virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem fx vil kunne deltage i forsknings- og innovationsaktiviteter jf. artikel 8, litra c, herunder forundersøgelser mv.

Jf. artikel 8, stk. 2 i Forordning (EU) 2021/1056, kan andre virksomheder end SMV'er modtage støtte til produktive investeringer, som bidrager til at nå STEP-målene, der er omhandlet i artikel 2 i Forordning (EU) 2024/795. Med henblik på at kunne støtte produktive investeringer i store virksomheder, er der udarbejdet en vejledende liste over operationer og virksomheder, der kan støttes, jf. artikel 11, litra h i Forordning (EU) 2021/1056. Se "TJTP Bilag 4 Vejledende liste".

Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrårne

Midlerne under nærværende indsats skal anvendes til opfølgningen på anbefalingerne fra de regionale vækstteams i hhv. Nord- og Syddjylland til fremme af lokale erhvervsfyrårne. Nordjylland skal være en international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv og vise verden de store klimagevinster såvel som de store vækst- og beskæftigelsesmuligheder. Ambitionen er at fange, genbruge eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint. Syddjylland skal være en international, grøn energimetropol. Det skal ske ved at etablere et erhvervsfyrårn, der bl.a. fastholder og udbygger landsdelens eksisterende styrkepositioner inden for grøn energi med det formål at udvikle, teste og demonstrere fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder ift. PtX og integrerede energisystemer.

Midler fra fonden ønskes anvendt til at støtte til indsatserne for fangst m.v. af CO₂ samt i relation til og forskning, udvikling og viden inden for sektorkobling af grønne løsninger. Støtte kan også gives til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet, men som har behov for nye kompetencer for at kunne udvikle, installere, etablere, drive og servicere de nye grønne løsninger.

Der vil være en række begrænsninger relateret til støtte, der ydes til store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem.

Teknologi- og forretningsudvikling inden for PtX

Midlerne under nærværende indsats vil være målrettet PtX-teknologier, elektrolyse og løsninger på brintområdet. Indsatsen skal understøtte Nord- og Sydjske styrkepositioner samt den grønne omstilling ved at støtte innovations-, udviklings-, demonstrations- og skaleringsprojekter mv. som kan bidrage til at gøre nye nøgleteknologier mere markedsparate. Indsatsen kan fx understøtte forsknings- og udviklingsprojekter med fokus på udvikling og demonstration af teknologier, der er nødvendige for at kunne viderebearbejde brint til "X"-produkter. Indsatsen skal bidrage til at nedbringe CO₂-udslippet i de svært omstilbare industrier og til at etablere et konkurrencedygtigt dansk marked for grøn brint og PtX-løsninger. Der kan i den forbindelse bl.a. ydes støtte til nødvendige omskolings- og opkvalificeringsforløb.

Der vil være en række begrænsninger relateret til støtte, der ydes til virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem jf. tabel 1 i bilag 2.4.

Bedre vilkår for grøn omstilling i SMV'er

Midlerne fra fonden kan bl.a. understøtte den grønne omstilling i danske SMV'er gennem kompetenceudvikling og kompetencetilførsel, der skal sikre, at virksomhederne har adgang til de rette kompetencer til at realisere deres omstillingspotentiale. Konkret kan der gives tilskud til systematisk opkvalificering og omskoling af medarbejdere, herunder både faglærte og ufaglærte, men også efteruddannelse og opkvalificering – også på videregående niveau - til nye jobfunktioner. Der kan også gives tilskud til kompetenceudvikling af ledelsen i SMV'er med henblik på at sikre, at ledelsen har de nødvendige kompetence til at arbejde med strategisk kompetenceudvikling af virksomhedens medarbejdere og forandringsledelse til at understøtte virksomhedens omstillingsproces. Kompetenceudviklingen skal være relateret til udviklingen og fremstillingen af de grønne nøgleteknologier.

Kompetenceudvikling kan derudover fx suppleres med tilskud til rådgivning for SMV'er, der har behov for at få afklaret forretningsmæssige potentialer inden for de grønne nøgleteknologier. Dette skal sikre, at der sideløbende med at der investeres i udvikling af teknologierne, også er mulighed for at understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller, der bidrager til at kommercialisere de grønne nøgleteknologier. Derudover kan der gives tilskud til rådgivning for SMV'er med behov for at få afklaret forretningsmæssige potentialer ved bedre udnyttelse af materialer, cirkulære forretningsmodeller, teknologiudvikling inden for cirkulær økonomi og grønne nøgleteknologier eller afklaret deres investeringsbehov. Derudover kan der gives tilskud til virksomheder, som skal investere i grønne nøgleteknologier.

Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse

Cirkulær økonomi handler om at overgå fra lineær produktion til produktionsformer, hvor materialer bevares i et samlet kredsløb, og behovet for nye råmaterialer mindskes. I en dansk kontekst er udviklingen af brun bioraffinering som fx pyrolyse og produktion af biokul et eksempel på en vigtig brik i at skabe en mere cirkulær og grøn økonomi, fordi det muliggør synergi mellem teknologier og en øget anvendelse af sidestrømme samt bedre udnyttelse af det eksisterende råvaregrundlag samtidig med, at det har et stort klimapotentiale. Bioraffinering, herunder brun bio-raffinering indgår således i den danske handlingsplan for cirkulær økonomi (National plan for forebyggelse og håndtering af affald 2020-2032). Det vil ikke være muligt at støtte pyrolyse, der er baseret på fossilt materiale.

Midler fra fonden ønskes anvendt til tilskud til forskning-, udviklings- og demonstrationsprojekter, herunder opskalering af anlæg til bioraffinering som fx pyrolyse og biokul. Der kan endvidere bl.a. kunne ydes støtte til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb og efteruddannelse.

Der vil være en række begrænsninger relateret til støtte, der ydes til virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem jf. tabel 1 i bilag 2.4.

Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Med henblik på at understøtte etablering af en CCUS-infrastruktur, ønskes midler fra fonden anvendt til bl.a. acceleration af indsatsen for etablering af CO₂-hubs i Nord- og Sydjylland.

Fonden vil hovedsageligt understøtte forsknings- og innovationsaktiviteter, og støtter dermed den del af værdikæden der vedrører indsatser, der arbejder med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses-, og organisatoriske barrierer og flaskehalse for etablering af en CCUS-infrastruktur i Danmark. Der kan endvidere ydes tilskud til bl.a. kurser og rådgivning, der skal sætte ledelsen i stand til at arbejde strategisk med kompetenceudvikling samt forberede og understøtte medarbejdere og ledelse i arbejdet med udvikling af en dansk CO₂-infrastruktur.

Der vil være en række begrænsninger relateret til støtte, der ydes til virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem jf. tabel 1 i bilag 2.4.

Mulige aktivitetstyper under operationstyperne

De følgende aktivitetstyper er kvalificeret på baggrund af og på efterspørgsel fra partnerskabet omkring Fonden for Retfærdig Omstilling, herunder klima- og energiaktører, videns- og uddannelsesinstitutioner, kommuner, regioner samt forsyningssektoren, repræsentanter fra erhvervslivet, fagbevægelser og klyngeorganisationer m.fl. Aktivitetstyperne tilsigter at afhjælpe de erhvervsmæssige og socioøkonomiske udfordringer, Nord- og Sydjylland står overfor som følge af den grønne omstilling samt at sikre vækst og udvikling i værdikæderne og økosystemet af virksomheder som arbejder med nye grønne nøgleteknologier, som er udpeget af partnerskabet. Fordi partnerskabets anbefalinger og efterspørgsler på ovenstående gik igen under alle fem operationstyper, skrives de foreslåede aktivitetstyper samlet nedenfor, selvom de finder anvendelse under hver enkelt af de ovenstående 5 operationstyper. Det vil med afsæt heri desuden være muligt at kombinere flere operationstyper under samme bevilling, fx kompetenceudvikling, og forsknings- og udviklingsaktiviteter. Ligeledes kan investeringsstøtte kombineres med rådgivning i forretningsudvikling med henblik på at sikre, at sideløbende med at der investeres i udviklingen af teknologierne også er mulighed for at understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller, der bidrager til kommercialiseringen af teknologierne. Alle aktiviteter vil være i overensstemmelse med relevant national lovgivning og relevant EU-lovgivning.

Mulige aktivitetstyper (aktiviteterne er uddybet i bilag 2.4):

Under alle fem operationstyperne kan der bl.a. arbejdes med følgende aktiviteter:

- Rådgivning
- Investeringsstøtte*
- Forskning og udvikling: Tilskud til forsknings- og innovationsaktiviteter
- Forprojekter: Feasibility studies, proof-of-principle
- Kompetenceudvikling
- Ledelse
- Kompetencetilførsel

** Investeringsstøtte og tilskud til rådgivning ydes i overensstemmelse med Forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling, artikel 8, herunder a) produktive investeringer i SMV'er, herunder mikrovirksomheder og nystartede virksomheder, som fører til økonomisk diversificering, modernisering og omstilling, samt d) investeringer i anvendelse af teknologi såvel som i systemer og infrastrukturer til økonomisk overkommelig ren energi, herunder energilagringsteknologier, og i nedbringelse af drivhusgasemissioner og j) investeringer i forbedring af den cirkulære økonomi, herunder gennem affaldsforebyggelse, reduktion, ressourceeffektivitet, genbrug, reparation og genanvendelse.*

Fonden for Retfærdig Omstilling kan jf. Forordning (EU) 2021/1056 artikel 8, stk. 2 støtte produktive investeringer i andre virksomheder end SMV'er, hvis støtten bidrager til at nå STEP-målene, der er omhandlet i artikel 2 i Forordning (EU) 2024/795. Jf. artikel 11, litra h i Forordning (EU) 2021/1056 er der udarbejdet en vejledende liste over operationer og virksomheder, der kan støttes. Se "TJTP Bilag 4 Vejledende liste".

Fonden for Retfærdig Omstilling kan jf. tabellen i bilaget "TJTP 2.4 Bilag med figurer til afsnit 2.4" ikke yde investeringsstøtte til virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem. Fonden kan

således ikke yde støtte til – produktive investeringer som virksomhedsinvesteringer i anlægsaktiver eller immaterielle aktiver, der skal bruges til produktion af varer og tjenesteydelser og dermed bidrager til bruttoinvesteringerne og beskæftigelsen – såfremt støttemodtager er omfattet af Unionens emissionshandelssystem.

Opfyldelse af The Do No Significant Harm principle (DNSH)

Programmets tiltag er miljøvurderet efter principperne i den danske miljøbeskyttelseslov og vurderet efter DNSH-princippet jf. artikel 9. stk. 4 i forordningen (EU) 2021/1060 om fælles bestemmelser.

Programmets tiltag er vurderet forenelige med DNSH-principperne og der er ikke identificeret særlige udfordringer i forhold til miljøet. Alle projektansøgninger skal overholde gældende EU- og dansk lovgivning og skal i projektansøgninger redegøre for de miljømæssige og klimamæssige konsekvenser ved projektets udførelse, når relevant.

3. Forvaltningsmekanismer

Reference: artikel 11, stk. 2, litra f)

Partnerskab

Territorialplanen er udarbejdet i bi- og multilaterale dialoger og samarbejder med relevante partnerskaber bestående af lokale og regionale interessenter og aktører, herunder erhvervshuse, kommuner og regioner, klima- og energiaktører, videns- og uddannelsesinstitutioner, samt infrastrukturelle spillere, repræsentanter fra erhvervslivet, fagbevægelser og klyngeorganisationer m.fl.

Interessentinddragelsesmøderne er forløbet i perioden 28.02.2022 – 16.03.2022.

Inddragelsen af partnerskabet er sket via præsentation af forordningsmæssige rammer og overordnet programindhold, som partnerskabet har haft mulighed for at kommentere på og medvirke til kvalificeringen af, hvorefter territorialplans- og programudkastene er tilpasset efter behov. Inddragelsen af partnerskabet har således været en iterativ proces, hvor det er tilstræbt at fastlægge indholdet i den operationelle territorialplan under hensyntagen til de relevante interessenter i lyset af bl.a. lokale og regionale udfordringer i de udpegede landsdele og den øvrige nationale indsats.

I partnerskabsdialogen er der i forbindelse med interessentinddragelsesmøderne generelt udtrykt opbakning til de overordnede rammer for territorialplanen og programmet, dog med ønsker om justeringer og konkrete aktivitetsforslag til de foreslåede operationstyper. Som konkrete aktivitetsforslag under de foreslåede operationstyper nævnes bredt i partnerskabet behov for investeringsstøttemuligheder, som kan bruges bredt i værdikæden omkring de nye grønne nøgleteknologier. Partnerskabet fremhæver ligeledes under alle de foreslåede operationstyper behovet for op- og omkvalificerende indsatser i arbejdsstyrken, der både skal afbøde de socioøkonomiske konsekvenser ved udfasningen af fx olie- og gasindustrien, og samtidig skal sikre tilførslen af kvalificeret arbejdskraft.

Territorialplanen for Retfærdig Omstilling og det nationale program har været i offentlig høring i perioden 12. august 2022 – 2. september 2022. Resultatet af høringen viser, at der er generel opbakning til de overordnede rammer for territorialplanen og det nationale program. Indsatsområderne for det nationale program samt de foreslåede aktivitetstyper modtages positivt, dog peger nogle af høringssvarene på behovet for enkelte præciseringer i relation til visse indsatser og aktiviteter, hvilket overordnet set imødekommes af forvaltningsmyndigheden.

Overvågningsforanstaltninger og Evalueringsforanstaltninger

Jf. forordningen for fællesbestemmelser afholdes et årligt gennemgangsmøde med Kommissionen for at gennemgå territorialplanens og programmets præstation. Forvaltningsmyndigheden deltager i gennemgangsmøderne.

Resultatet af gennemgangsmødet opsummeres i et referat. Herefter følger forvaltningsmyndigheden op på spørgsmål rejst under gennemgangsmødet, som påvirker territorialplanens og programmets gennemførelse, og inden for tre måneder underrettes Kommissionen om, hvilke foranstaltninger, der er truffet.

Forvaltningsmyndigheden indsender en endelig præstationsrapport på territorialplanen og programmet til Kommissionen februar 2031. Kommissionen behandler den endelige præstationsrapport og underretter

forvaltningsmyndigheden om eventuelle bemærkninger senest fem måneder efter modtagelsen af præstationsrapporten. Hvis der fremsættes sådanne bemærkninger, tilvejebringer forvaltningsmyndigheden alle nødvendige oplysninger med hensyn til disse bemærkninger og underretter, hvis det er relevant, Kommissionen inden for tre måneder om, hvilke foranstaltninger der er truffet. Kommissionen underretter forvaltningsmyndigheden om, at rapporten er godtaget senest to måneder efter modtagelse af alle nødvendige oplysninger. Hvis Kommissionen ikke giver meddelelse til forvaltningsmyndigheden inden for disse frister, anses rapporten for godtaget.

Forvaltningsmyndigheden foretager evalueringer af territorialplanen og programmet med det formål at forbedre kvaliteten af udformningen og gennemførelsen af territorialplanen og programmet.

Evalueringen vurderes i forhold til dets virkning senest 2029. Evalueringerne udarbejdes af interne/eksterne eksperter, som er funktionelt uafhængige. Forvaltningsmyndigheden sikrer, at de fornødne procedurer er indført med henblik på at frembringe og indsamle de nødvendige data for evalueringerne.

Forvaltningsmyndigheden udarbejder en evalueringsplan, som forelægges for overvågningsudvalget senest ét år efter afgørelsen om godkendelse af programmet og territorialplanen.

Forvaltningsmyndigheden offentliggør den endelige præstationsrapport og alle evalueringer.

Koordinations- og overvågningsorganer

Indstillingsudvalget og overvågningsudvalget, som begge sekretariatsbetjenes af forvaltningsmyndigheden, vil være omdrejningspunktet for at sikre inddragelse af relevante partnere i gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af programmet.

Med henblik på at sikre, at implementeringen af programmet lever op til EU's adfærdskodeks for partnerskaber, herunder partnerskabsprincippet og multi-level governance-princippet, sammensættes indstillingsudvalget af en balanceret repræsentation af relevante myndigheder og repræsentanter med klimafaglige og erhvervsfaglige kompetencer, fx vil to medlemmer skulle udpeges af hhv. KKR Syddanmark og KKR Nordjylland. Indstillingsudvalget består af 14 medlemmer. Overvågningsudvalget nedsættes i overensstemmelse med forordningen om fællesbestemmelser, og har til opgave at godkende udvælgelseskriterier mv. i overensstemmelse med forordningen om fællesbestemmelser, samt følge implementeringen af programmet og territorialplanen.

Afsnittene om forvaltningsmekanismer er uddybet i bilag 3.

4. Programspecifikke output- eller resultatindikatorer

Reference: Artikel 12, stk. 1, i FRO-forordningen

Begrundelse for nødvendigheden af programspecifikke output- eller resultatindikatorer på grundlag af de planlagte operationstyper

PO1 er nødvendig, da en af hovedudfordringerne i forhold til den grønne omstilling er, at mange grønne nøgleteknologier er langt fra at være konkurrencedygtige sammenlignet med de fossile alternativer. Forbrugerne er derfor ikke villige til at betale merprisen for grønne produkter og tjenester. På den ene side vil forbrugersiden kun efterspørge og bruge produkterne, når prisen på produkterne er konkurrencedygtig. Produkterne bliver dog først konkurrencedygtige, når der sker en industriel skaling af produktionen, som først igangsættes, når der er købsikker – altså når forbrugerne efterspørger eller forpligter sig til at købe produkterne. For at imødegå dette paradoks er der behov for at sætte skub i både produktion og brug af grønne nøgleteknologier, hvilket kræver store investeringer.

PO2 er nødvendig, da analyser og forprojekter er vigtige i forhold til den udfordring, som er beskrevet ovenfor, hvor forbrugerne ikke vil investere i grønne teknologier før prisen er konkurrencedygtig, og virksomhederne ikke vil investere i udvikling før de kan se en efterspørgsel og en villighed til at betale for produktet.

PO3 er inkluderet som følge af, at den fælles outputindikator RCO 121a er for restriktiv til det danske program på grund af, at den er bundet op på bilag I til direktiv 2003/87/EC.

PR1 er inkluderet for at kunne monitorere effekten af forsknings- og udviklingsaktiviteter ved at følge om der er udviklet koncepter til nye produkter eller løsninger, som virksomhederne kan arbejde videre med efter deres projektdeltagelse.

PR2 er nødvendig, da opkvalificering og omskoling af medarbejdere ikke nødvendigvis kræver en ny (formel) uddannelse. Det forventes i stedet, at opkvalificeringen og omskolingen vil medføre, at medarbejderne vil opnå uformelle kvalifikationer efter deres projektdeltagelse.

PR3 er inkluderet, da det forventes at støtten fra Fonden for Retfærdig Omstilling vil være med til fastholde og skabe arbejdspladser. I Danmark er arbejdsløsheden i øjeblikket 2,5 pct. (maj 2022)[1]. Derfor ligger der en kæmpe opgave i at sikre kompetencer til de beskæftigede og dermed fastholde job som følge af den grønne omstilling.

Tabel 1. Outputindikatorer

Specifik målsætning	ID	Indikator	Måleenhed	Delmål (2024)	Mål (2029)
JSO8.1	PO1	Investeringer i udstyr og anlæg til fremme af grøn omstilling	EUR	<u>3.305.000</u> 6.189.900 ,00	<u>23.346.000</u> 27.935.600 ,00
JSO8.1	PO2	Antal analyser og forprojekter, som er støttet	Antal rapporter	10,00	40,00
JSO8.1	PO3	Antal virksomheder, der har modtaget støtte for at opnå reduktion af drivhusgasemissioner	Virksomheder	<u>180</u> 250 ,00	<u>700</u> 870 ,00

Tabel 2. Resultatindikatorer

Specifik målsætning	ID	Indikator	Måleenhed	Referencescenarie eller -værdi	Referenceår	Mål (2029)	Datakilde	Bemærkninger
JSO8.1	PR1	Antal virksomheder, der har udviklet koncepter til nye produkter eller løsninger	Virksomheder	0,00	2021 -	<u>90</u> 130 ,00	Monitorering	
JSO8.1	PR2	Antal deltagere, der opnår uformelle kvalifikationer umiddelbart efter deltagelsen	Personer	0,00	2021 -	<u>3.390</u> 3.760 ,00	Monitorering	

Specifik målsætning	ID	Indikator	Måleenhed	Referencescenarie eller -værdi	Referenceår	Mål (2029)	Datakilde	Bemærkninger
JSO8.1	PR3	Antal deltagere, der er fastholdt i beskæftigelse seks måneder efter deltagelsen	Personer	0,00	2021 -	2.7403.120 ,00	Registerdata fra Danmarks Statistik	

DOKUMENTER

Dokumenttitel	Dokumenttype	Dokumentets dato	Lokalt referencenr.	Kommissionsreference	Filer	Sendt den	Sendt af
JTF Figur 1. National tidslinje	Supplerende oplysninger	22. feb. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Figur 1. National tidslinje	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF Figur 2. EU tidslinje	Supplerende oplysninger	22. feb. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Figur 2. EU tidslinje	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF Bilag 1 - figurer og tabeller	Supplerende oplysninger	22. mar. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Bilag 1 - figurer og tabeller	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF Bilag 2 - fodnoter til programmet	Supplerende oplysninger	22. mar. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Bilag 2 - fodnoter til programmet	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF Bilag 3 Justification for amending the programme	Supplerende oplysninger	11. jun. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Justification for adjusting the programme	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF Justification for the use of grants for SME support in the Danish OP for the ERDF 2021-2027	Supplerende oplysninger	12. jun. 2024		Ares(2024)4505826	JTF Justification for the use of grants for SME support in the Danish OP for the ERDF 2021-2027	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
JTF SEA Strategisk miljøvurdering og DNSH DK	Supplerende oplysninger	12. jun. 2024		Ares(2024)4505826	JTF SEA Strategisk miljøvurdering og DNSH DK	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
Bilag med håndtering af Kommissionens kommentarer fra den uformelle konsultation	Supplerende oplysninger	12. jun. 2024		Ares(2024)4505826	DK JTF STEP amendment - 2nd consultation	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
TJTP Bilag 4 Vejledende liste	Supplerende oplysninger	12. jun. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP Bilag 4 Vejledende liste	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
2024 06 17 Methodology paper JTF 2021-2027 Version 2.0	Supplerende oplysninger	17. jun. 2024	2024 - 1122	Ares(2024)4505826	2024 06 17 Methodology paper JTF 2021-2027 Version 2.0	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
Programme snapshot 2021DK16JTTPR001 2.0	Snapshot af data inden afsendelse	21. jun. 2024		Ares(2024)4505826	Programme_snapshot_2021DK16JTTPR001_2.0_da.pdf Programme_snapshot_2021DK16JTTPR001_2.0_en.pdf Programme_snapshot_2021DK16JTTPR001_2.0_da_en.pdf	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille
TJTP 2.4 Bilag med figurer til afsnit 2.4	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.4 Bilag med figurer til afsnit 2.4	21. jun. 2024	von Lillienksjold, Pernille

Dokumenttitel	Dokumenttype	Dokumentets dato	Lokalt referencenr.	Kommissionsreference	Filer	Sendt den	Sendt af
Justification for the selected intervention fields	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	1. maj 2024		Ares(2024)4505826	Justification for the selected intervention fields	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP Bilag 4 Vejledende liste	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	12. jun. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP Bilag 4 Vejledende liste	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 1 bilag til afsnit 1	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 1 bilag til afsnit 1	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 1 Bilag til afsnit 1 (kun figurer)	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 1 Bilag til afsnit 1 (kun figurer)	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 1. figur 1 National tidslinje	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 1. figur 1 National tidslinje	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.1 Bilag til afsnit 2.1	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.1 Bilag til afsnit 2.1	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.2 Bilag til afsnit 2.2	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.2 Bilag til afsnit 2.2	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.2 Bilag til afsnit 2.2 (kun figurer)	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.2 Bilag til afsnit 2.2 (kun figurer)	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.4 Bilag til afsnit 2.4	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	6. maj 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.4 Bilag til afsnit 2.4	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 3 Bilag til afsnit 3	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 3 Bilag til afsnit 3	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.3 Bilag til afsnit 2.3	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.3 Bilag til afsnit 2.3	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille
TJTP 2.2. Tidslinje Nordjylland.pptx	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.2. Tidslinje Nordjylland.pptx	21. jun. 2024	von Lillienskjold, Pernille

Dokumenttitel	Dokumenttype	Dokumentets dato	Lokalt referencenr.	Kommissionsreference	Filer	Sendt den	Sendt af
TJTP 2.2. Tidslinje Sydjylland	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP 2.2. Tidslinje Sydjylland	21. jun. 2024	von Lillien skjold, Pernille
TJTP Bilag med fodnoter	Supplerende oplysninger om territorial plan for retfærdig omstilling	16. apr. 2024		Ares(2024)4505826	TJTP Bilag med fodnoter	21. jun. 2024	von Lillien skjold, Pernille